

โครงการศึกษาการจัดทำ Model

การพัฒนาโครงข่ายการคมนาคม

ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ

เชื่อมโยงกับพื้นที่ **ระเบียงเศรษฐกิจภายในกรอบ GMS**

เพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

เอกสารประกอบการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1

จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เอกสารประกอบการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)
โครงการศึกษาจัดทำ Model การพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมในพื้นที่กลุ่มจังหวัด
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ เชื่อมโยงกับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภายใต้กรอบ GMS
เพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว
พื้นที่ศึกษา: จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1. บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ด้วยสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจโลก โครงสร้างประชากร เทคโนโลยี ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายมากขึ้นในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยจำเป็นต้องปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจทั้งระบบ เพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการท่องเที่ยว มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพภายในด้านโครงข่ายคมนาคม ในพื้นที่เขตเมืองและเชื่อมโยง รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนในภาคการขนส่ง

พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ปัจจุบันมีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและมีโครงข่ายการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงกับประเทศเมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา และสามารถเชื่อมโยงต่อไปเวียดนามและจีนตอนใต้ได้อย่างสะดวก โดยผ่านแนวระเบียงเศรษฐกิจการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) แนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก (East - West Economic Corridor: EWEC) แนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ (North - South Economic Corridor, NSEC) ตามแนวเส้นทาง R9, R12, R3A, R3B ทำให้ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเสมือนประตูเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าและการท่องเที่ยวของประเทศ

คณะรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2561 ณ จังหวัดเพชรบูรณ์ นายกรัฐมนตรีได้มีข้อสั่งการให้ดำเนินการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น การปรับปรุงและพัฒนาโครงข่ายทางหลวงแผ่นดิน การพัฒนาท่าอากาศยาน การพัฒนาระบบคมนาคมทางราง โดยให้กระทรวงคมนาคมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการเร่งรัดตามขั้นตอน

คณะรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2561 ณ จังหวัดหนองคาย คณะรัฐมนตรีได้รับทราบผลการประชุมที่เสนอให้ศึกษาความเหมาะสมในการลงทุนระบบขนส่งแบบบูรณาการเพื่อการท่องเที่ยวและการพัฒนาเศรษฐกิจในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 1 โดยให้กระทรวงคมนาคมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการตามความจำเป็นเร่งด่วน

นอกจากนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2564 ได้กำหนดพื้นที่ที่มีความเหมาะสมที่จะกำหนดให้เป็นระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วย พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง - ตะวันออก และภาคใต้

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) จึงได้เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำ Model การพัฒนาโครงข่ายระบบคมนาคมขนส่งในภาพรวมของพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการบริหารจัดการ รวมถึงกฎระเบียบและการอำนวยความสะดวกเพื่อเสริมศักยภาพรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคที่เชื่อมต่อกับระบบหลักของประเทศและอนุภูมิภาคตามแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ และแนวตะวันออก - ตะวันตก รวมทั้งการจัดทำแผนการพัฒนาด้านการคมนาคมในพื้นที่เพื่อสนับสนุนภาคการผลิต การบริการ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และระบบโลจิสติกส์ รวมถึงสอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ชาติ

สนข. จึงได้จ้างบริษัทที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย บริษัท โซติจินดา คอนซัลแตนท์ จำกัด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และบริษัท ดีเคดี คอนซัลแตนท์ จำกัด ให้ดำเนินการศึกษาจัดทำ Model การพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ เชื่อมโยงกับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภายใต้กรอบ GMS เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตามเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 มีระยะเวลาปฏิบัติงาน 22 เดือน (660 วัน) เริ่มปฏิบัติงาน วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 สิ้นสุดการปฏิบัติงาน วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2568

สนข. กำหนดให้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อรับฟังข้อมูล ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของภาคส่วนการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการประเมินผล การพัฒนา กำหนดประเด็นปัญหา และความต้องการของพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละรูปแบบการขนส่งและการเดินทางได้อย่างเป็นระบบ

1.2 วัตถุประสงค์การประชุมกลุ่มย่อย

- 1) เพื่อนำเสนอข้อมูลสาระสำคัญเกี่ยวกับโครงการ เช่น ภาพรวมการพัฒนาและยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงข่ายคมนาคม ระบบโลจิสติกส์และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา
- 2) เพื่อรับฟังความคิดเห็นและให้ได้มาซึ่งข้อมูลสถานภาพ ศักยภาพ โอกาสการพัฒนา และปัญหาอุปสรรค ประกอบการประเมินผลการพัฒนา กำหนดประเด็นปัญหา และความต้องการของพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละรูปแบบการขนส่งและการเดินทางได้อย่างเป็นระบบ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการในพื้นที่

ที่มา: Asian Development Bank, 2011

รูปที่ 1.2-1 แนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจตามแผนงานพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ
ในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

1.3 รายละเอียดการดำเนินงาน แนวทาง และวิธีการศึกษา

ในการดำเนินงานศึกษาการจัดทำ Model การพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ เชื่อมโยงกับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภายใต้กรอบ GMS เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยงาน 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

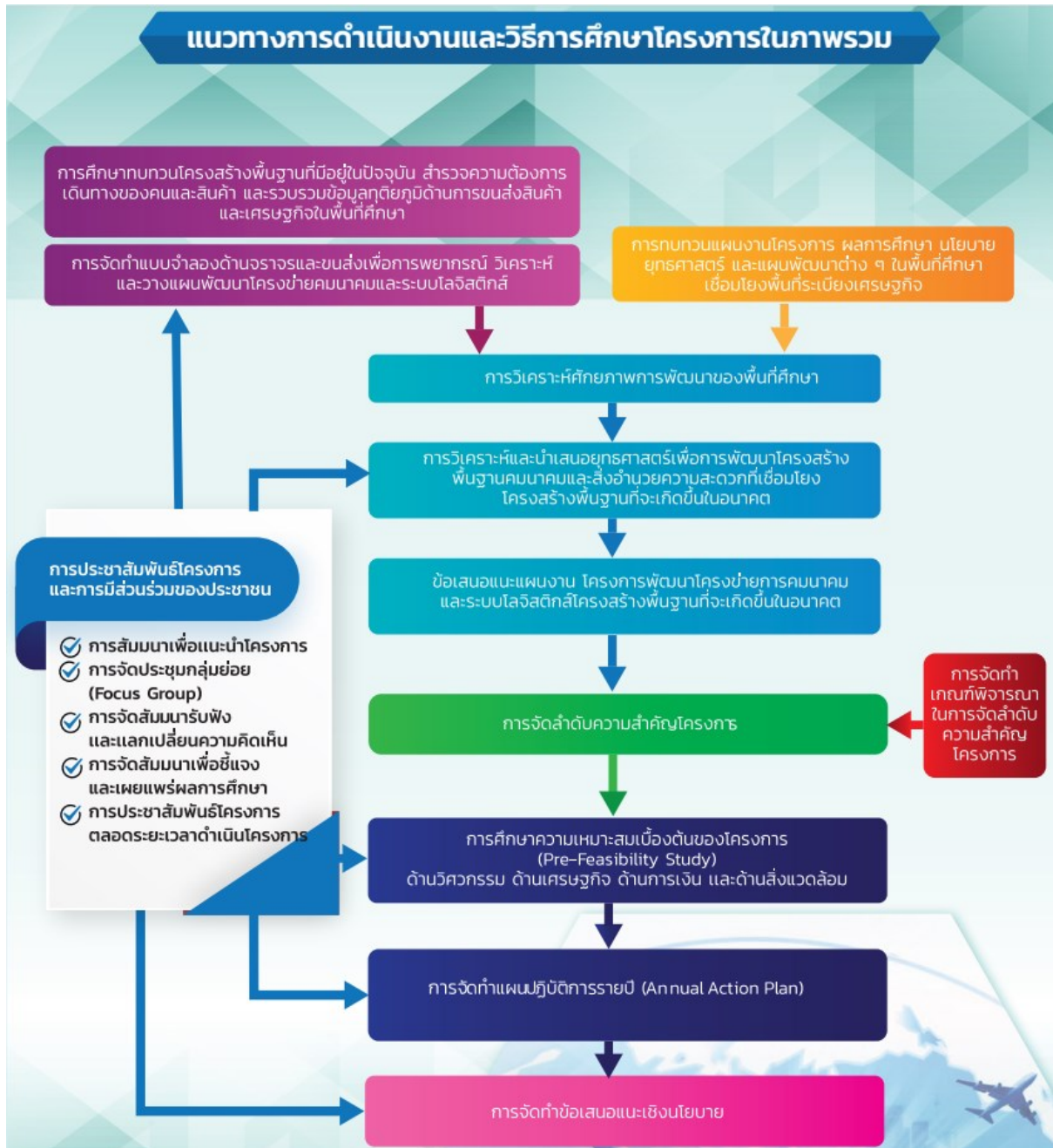
งานส่วนที่ 1 : จัดทำภาพรวมการพัฒนาและยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ที่เชื่อมโยงในแต่ละรูปแบบการขนส่งกับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภายใต้กรอบ GMS และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์และการท่องเที่ยว ตามระยะเวลาการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

งานส่วนที่ 2 : จัดทำแผนงาน แผนการลงทุน และการจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ในแต่ละรูปแบบการขนส่งในพื้นที่ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ เชื่อมโยงกับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภายใต้กรอบ GMS และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์และการท่องเที่ยวตามระยะเวลาการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

งานส่วนที่ 3 : งานการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชน

การดำเนินงานศึกษาทั้ง 3 ส่วน เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่สามารถนำไปเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ เชื่อมโยงกับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภายใต้กรอบ GMS เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์และการท่องเที่ยว และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์และการท่องเที่ยว รวมทั้งแผนปฏิบัติการลงทุนของโครงการ พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะช่วยให้การใช้งบประมาณด้านการคมนาคมและระบบโลจิสติกส์เกิดประโยชน์สูงสุด

ทั้งนี้ แนวทางการศึกษา ขั้นตอนต่าง ๆ แสดงดังรูปที่ 1.3-1

รูปที่ 1.3-1 แนวทางการดำเนินงานและวิธีการศึกษาโครงการในภาพรวม

ผลลัพธ์สุดท้ายที่จะได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นแผนปฏิบัติการที่เป็นแผนระดับ 3 ตามแนวทางที่กำหนดโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ เชื่อมโยงกับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภายในกรอบ GMS เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแผนปฏิบัติการลงทุนของโครงการรายปี (Annual Action Plan) พร้อมเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะช่วยทำให้การใช้งบประมาณด้านการคมนาคมและระบบโลจิสติกส์เกิดประโยชน์สูงสุด

2. สรุปข้อมูลพื้นฐานจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.1 ข้อมูลทั่วไป

บริเวณที่ตั้งเมืองแม่ฮ่องสอนปัจจุบันนี้ แต่เดิมเป็นเพียงสถานที่ที่มีผู้คนมาปลูกกระท่อมอาศัยอยู่ บริเวณที่ราบริมเชิงเขาเป็นทำเลที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกมาก ผู้คนที่อาศัยตามที่ราบมักจะเป็นชาวไทยใหญ่ ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่บนดอยมักจะเป็นกะเหรี่ยง ลัวะ และมูเซอ บริเวณนี้อยู่ห่างจากแม่น้ำคง (แม่น้ำสาละวิน) ประมาณ 40 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดกับรัฐฉาน ประเทศพม่า ต่อมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2374 สมัยพระยาพุทธวงศ์ เป็นพระเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ และต้องการช้างป่าไว้ใช้งาน จึงให้เจ้าแก้วเมืองมา ซึ่งเป็นญาติพร้อมด้วยกำลังช้างต่อหมอควาญออกเดินทางไปสำรวจและไล่จับช้างป่ามาฝึกใช้งาน เจ้าแก้วเมืองมาจึงยกกระบวนเดินทางรอนแรมจากเชียงใหม่ผ่านไปทางเมืองปาย ใช้เวลาหลายคืนจนบรรลุถึงป่าแห่งหนึ่ง ทางทิศใต้ริมฝั่งแม่น้ำปาย เป็นป่าดงว่างเปล่าและเป็นดินโป่งที่มีหมู่ป่าลงมากินโป่งชุกชุม เจ้าแก้วเมืองมาพิจารณาเห็นว่า ที่แถวนี้เป็นทำเลที่ดี น้ำท่าบริบูรณ์สมควรที่จะตั้งเป็นหมู่บ้าน จึงหยุดพักอยู่ ณ ที่นี้ และเรียกผู้คนที่ตั้ง

บ้านเรือนอยู่ริมห้วย ริมเขาซึ่งเป็นชาวไทยใหญ่ และกะเหรี่ยง (ยางแดง) มาประชุม ชี้แจงให้ทราบถึงความคิดที่จะตั้งบริเวณนี้ขึ้นเป็นหมู่บ้าน และบุกเบิกที่ดินที่เป็นไร่ในที่ป่ามาทำกินต่อไป และเจ้าแก้วเมืองมาแต่งตั้งให้ชาวไทยใหญ่ผู้หนึ่งซึ่งเป็นคนเฉลียวฉลาดและมีความรู้ดีกว่าคนอื่นในหมู่บ้าน ชื่อว่า "พะกาหม่อง" ให้เป็น "ก้ำ" (คือตำแหน่งนายบ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน) มีหน้าที่คอยควบคุมดูแล และให้คำแนะนำพวกลูกบ้านใน การดำเนินการต่อไป พะกาหม่องได้เป็นผู้ชักชวนเกลี้ยกล่อมพวกที่อยู่ใกล้เคียง ให้ย้ายมาอยู่รวมกัน แล้วตั้งชื่อหมู่บ้านนั้นว่า "บ้านโป่งหมู" โดยถือเอาว่าที่โป่งนั้น มีหมู่ป่าลงมากินโป่งมากนั่นเอง ปัจจุบันหมู่บ้านนี้ เรียกว่า "บ้านปางหมู" อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 6 กิโลเมตร[4]

เมื่อจัดตั้งหมู่บ้านแล้ว เจ้าแก้วเมืองมาก็ยกขบวนออกเดินทางตรวจชายแดน และคล้องช้างป่าต่อไป จนถึงลำห้วยแห่งหนึ่ง มีรอยช้างป่าอยู่มากมาย ก็หยุดคล้องช้างป่าได้หลายเชือก แล้วให้ตั้งคอกสอนช้างในร่องห้วย ริมห้วยนั้นเป็นพื้นที่ราบกว้างขวางพื้นดินดีกว่าบ้านโป่งหมูและมีชาวไทยใหญ่ตั้งกระท่อมอยู่เป็นอันมาก เจ้าแก้วเมืองมาพิจารณาเห็นว่า เป็นทำเลที่เหมาะสมพอที่จะตั้งเป็นหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่ง จึงเรียกชาวไทยใหญ่อีกคนหนึ่งซึ่งเป็นบุตรเขยของพะกาหม่อง ชื่อ "แสนโกม" มาแนะนำชี้แจงแต่งตั้งให้เป็นก้ำ ให้เป็นหัวหน้าเกลี้ยกล่อมผู้คนให้มาอยู่รวมกัน จนกลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ เจ้าแก้วเมืองมาตั้งชื่อหมู่บ้านนั้นว่า "บ้านแม่ฮ่องสอน"

ซึ่ง ฮ่อง ในภาษาล้านนา คือ ร่อง โดยอาศัยที่ร่องน้ำนั้น เป็นคอกที่ฝึกสอนช้างป่า เมื่อเจ้าแก้วเมืองมาคล้องช้างป่าได้พอสมควรแล้วก็เดินทางกลับเมืองเชียงใหม่ แล้วกราบทูลให้พระเจ้ามโหตรประเทศทราบ

เมื่อเจ้าแก้วเมืองมากลับนครเชียงใหม่แล้วพะกาหม่องและแสนโกมบุตรเขยก็ได้พยายามชักชวนผู้คนที่อยู่ใกล้เคียง ให้อพยพครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนอยู่ท่ามาหาकिनแน่นหนาขึ้นเป็นหมู่บ้านใหญ่ และต่อมาเห็นว่าบริเวณนั้นมีไม้สักมาก พะกาหม่องและแสนโกม เห็นว่าหากตัดเอาไม้สักนั้นไปขายประเทศพม่าโดยใช้วิธีชักลากลงลำห้วย แล้วปล่อยให้ไหลลงแม่น้ำคง(แม่น้ำสาละวิน) ก็คงได้เงินมาช่วยในด้านเศรษฐกิจและการบำรุงบ้านเมือง เมื่อปรึกษาหารือกันดีแล้วพะกาหม่องและแสนโกม จึงเดินทางเข้ามาเฝ้าพระเจ้ามโหตรประเทศฯ ที่นครเชียงใหม่ กราบทูลขออนุญาตตัดฟันชักลากไม้ไปขายแล้วจะแบ่งเงินค่าตอบแทนถวายตลอดปี พระเจ้ามโหตรประเทศฯก็ทรงอนุญาต พะกาหม่องและแสนโกม จึงทูลลากลับ และเริ่มลงมือทำไม้ขนสักส่งไปขายที่เมืองมะละแหม่ง ประเทศพม่าได้เงินมาก็เก็บแบ่งถวายพระเจ้ามโหตรประเทศฯทุกปี นอกนั้นก็ใช้ประโยชน์ส่วนตัวและบำรุงบ้านเมือง

ครั้นถึง พ.ศ. 2397 พระเจ้ามโหตรประเทศฯถึงแก่พิราลัย เจ้ากาวิโลรสซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าหัวเมืองแก้วได้เป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่แทน ทรงนามว่า "พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์" ใน พ.ศ. 2399 พะกาหม่องและแสนโกม ก็ยังคงทำป่าไม้และส่งเงินไปถวายทุกปี พะกาหม่องกับแสนโกมจึงมีฐานะดีขึ้น และหมู่บ้านโป่งหมูและบ้านแม่ฮ่องสอนก็เจริญขึ้นตามลำดับ ในครั้งนั้นหัวเมืองไทใหญ่ตามแถบตะวันตกฝั่งแม่น้ำคง (แม่น้ำสาละวิน) เกิดการจลาจลเกิดรบราฆ่าฟัน จึงมีชาวไทใหญ่อพยพครอบครัวเข้ามาอาศัยอยู่ที่บ้านปางหมูหรือโป่งหมู และบ้านแม่ฮ่องสอนมากขึ้น บางพวกก็ลงไปอาศัยอยู่ที่บ้านขุนยวม (หมู่บ้านไทใหญ่บนเขา) บางพวกอพยพเลยขึ้นไปทางเหนือ ไปอยู่ที่เมืองปาย กลุ่มพวกไทใหญ่ที่อพยพเข้ามานี้ มีผู้หนึ่งชื่อว่า "พะกาเด็กซาน" หรือ "ซานกะเล" เป็นชาวเมืองจำก่า เป็นคนขยันขันแข็งซานกะเลเข้ามาอาศัยที่บ้านปางหมู และช่วยพะกาหม่องทำไม้ด้วยความซื่อสัตย์ และตั้งใจทำงานโดยไม่เห็นแก่เหนื่อยยาก พะกาหม่องไว้วางใจและรักใคร่มาก ถึงกับยกลูกสาวชื่อนาง ไส ให้เป็นภรรยา นางไส มีบุตรกับซานกะเลคนหนึ่งชื่อนางคำ

กาลเวลาผ่านไปหมู่บ้านปางหมู และบ้านแม่ฮ่องสอนก็มีผู้คนมาอาศัยหนาแน่นยิ่งขึ้น และใน พ.ศ. 2409 นั้นเอง มีเหตุการณ์สำคัญที่ชักนำเอาบุคคลสำคัญของชาวไทใหญ่ให้มาอพยพอยู่ในแม่ฮ่องสอนอีกคือเจ้าฟ้าเมืองนายมีเรื่องขัดเคืองกับ เจ้าฟ้าโกหล่านเจ้าเมืองหมอกใหม่ จึงได้ยกทัพมาตีเมืองหมอกใหม่แตก เจ้าฟ้าโกหล่านเจ้าเมืองหมอกใหม่จึงพาครอบครัวอพยพเข้ามาอาศัยอยู่กับแสนโกมที่บ้านแม่ฮ่องสอน เจ้าฟ้าโกหล่านมีภรรยาชื่อ นาง เกียง มีบุตรชายชื่อ เจ้าขุนหลวง มีหลาน 4 คนเป็นชาย 1 หญิง 3 ชายชื่อ ขุนแจหญิงชื่อ เจ้าหอม เจ้านางนุ เจ้านางเมี้ยะ เมื่อเจ้าฟ้าโกหล่านมาอาศัยอยู่ด้วย แสนโกมได้มีหนังสือทูลให้พระเจ้ากาวิโลรสฯทราบพระเจ้ากาวิโลรสฯ จึงรับสั่งให้ส่งตัวเข้าเฝ้า แต่เจ้าฟ้าโกหล่านป่วย จึงส่งเจ้าขุนหลวงบุตรไปแทน พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ โปรดเจ้าขุนหลวงทรงยกเจ้าอุบลวรรณผู้เป็นหลานให้เป็นภรรยาอยู่กับกันที่เชียงใหม่ จนมีบุตรคนหนึ่งชื่อ เจ้าน้อยสุขเกษมและอนุญาตให้เจ้าฟ้าโกหล่านอาศัยอยู่ในเขตแดนต่อไป ต่อมานางไส ภรรยาของซานกะเลถึงแก่กรรม เจ้าฟ้าโกหล่านจึงทรงยกเจ้านางเมี้ยะหลานสาวคนเล็กให้เป็นภรรยาของซานกะเล ซานกะเลได้ไปตั้งเมืองอยู่บนภูเขาอีกแห่งหนึ่งทางเหนือต้นแม่น้ำยวม เรียกว่า เมืองขุนยวม ต่อมาใน พ.ศ. 2417 พระเจ้าอินทวิชยานนท์ฯ ทรงแต่งตั้งให้ ซานกะเลเป็น "พญาสิงหนาทราชา" เป็นพ่อเมือง

คนแรก และยกฐานะหมู่บ้านแม่ฮ่องสอนขึ้นเป็นเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นเมืองหน้าด่านต่อไป และยกเมืองปาย เมืองขุนยวมเป็นเมืองรอง

พญาสิงหนาทราชา ได้ปกครองเมืองและพัฒนาเมืองแม่ฮ่องสอนให้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการขุดคูเมืองและสร้างประตูเมืองขึ้นอย่างมั่นคง จนถึง พ.ศ. 2427 พญาสิงหนาทราชาได้ถึงแก่กรรม เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ได้แต่งตั้งเจ้านางเมี่ยงผู้เป็นภรรยาของพญาสิงหนาทเป็นเจ้านางเมวดีขึ้นปกครองแทน ชาวแม่ฮ่องสอนเรียกเจ้านางเมวดีว่า "เจ้านางเมี่ยง" โดยให้ปู่โทะ (พญาขันธเสมาราชานุรักษ์) เป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ต่อมา พ.ศ. 2434 เจ้านางเมี่ยงถึงแก่กรรม พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ปกครองนครเชียงใหม่ จึงแต่งตั้งพญาขันธเสมาราชานุรักษ์ เป็นพญาพิทักษ์สยามเขต ให้ปกครองเมืองแม่ฮ่องสอน จนถึง พ.ศ. 2433 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระยาศรีสุเทพปลัดทูลฉลองกระทรวงมหาดไทยได้ตรวจราชการพื้นที่หัวเมืองมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือจึงจัดระบบการปกครองใหม่เป็น รวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนยวม เมืองปาย และเมืองยวม (แม่สะเรียง) เป็นหน่วยเดียวกันเรียกว่า "บริเวณเชียงใหม่ตะวันตก" ตั้งที่ว่าการแขวง (เทียบเท่าเมือง) ที่เมืองขุนยวม โดยแต่งตั้งนายโหมตเป็นนายแขวง (แจ้งความเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 11 กรกฎาคม ร.ศ. 119) และในปีเดียวกันนี้เมืองเชียงใหม่ได้แต่งตั้งขุนหลู่บุตรของพญาพิทักษ์สยามเขต เป็นพญาพิศาลฮ่องสอนบุรี พ.ศ. 2446 ได้ย้ายที่ว่าการแขวงจากเมืองขุนยวม ไปตั้งที่เมืองยวมแล้วเปลี่ยนชื่อเป็น "บริเวณพายัพเหนือ" จนถึง พ.ศ. 2450 พญาพิทักษ์สยามเขตถึงแก่กรรม เมืองเชียงใหม่จึงแต่งตั้งพญาพิศาลฮ่องสอนบุรีขึ้นปกครองเมืองแทน พ.ศ. 2453 รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ตั้งเมืองจัตวาขึ้นกับมณฑลพายัพ ย้ายที่ว่าการแขวงจากเมืองยวมมาตั้งที่แม่ฮ่องสอนให้ชื่อว่า "เมืองแม่ฮ่องสอน" แล้วโปรดเกล้าฯ ให้พระศรีสุรราช (เปลื้อง) มาปกครองเมือง ถือว่าเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนคนแรก

2.1.1 ขนาดและที่ตั้ง

ทิศเหนือและทิศตะวันตก ติดต่อกับ รัฐฉาน รัฐกะยา และรัฐคอกูเล ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยตะวันตก แม่น้ำสาละวิน และแม่น้ำเมย เป็นแนวพรมแดนกันระหว่างประเทศ

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดตาก โดยมีแม่น้ำยวม และแม่น้ำเงา เป็นแนวเขตจังหวัด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอยางเมือง อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอสะเมิง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอฮอด และอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยกลาง และเทือกเขาถนนธงชัยตะวันออกเป็นแนวเขตระหว่างจังหวัดทุกอำเภอในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเขตแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

รวมระยะทางประมาณ 483 กิโลเมตร โดยเป็นพื้นดินประมาณ 326 กิโลเมตร เป็นแม่น้ำประมาณ 157 กิโลเมตร แบ่งเป็นแม่น้ำสาละวิน 127 กิโลเมตร และแม่น้ำเมย 30 กิโลเมตร

2.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศเป็นทิวเขาสูงสลับซับซ้อนและเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีทิวเขาเรียงตามแนวทิศเหนือ-ใต้ ขนานกัน ทิวเขาที่สำคัญ คือ ทิวเขาแดนลาว อยู่ทางตอนเหนือสุดของจังหวัด เป็นแนวแบ่งเขตแดนประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และ ทิวเขาถนนธงชัย ประกอบด้วยทิวเขาเรียงขนานกัน 3 แนว คือ ทิวเขาถนนธงชัยตะวันตก เป็นแนวเขตแดนประเทศไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ทิวเขาถนนธงชัยกลาง อยู่ระหว่างแม่น้ำยมและแม่น้ำแม่แจ่ม และทิวเขาถนนธงชัยตะวันออก เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งยังเป็นที่ตั้งของยอดเขาที่สูงที่สุด คือ ยอดเขาแม่ยะอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอปาย มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 2,005 เมตร

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ แม่น้ำปาย ซึ่งมีต้นกำเนิดจากทิวเขาถนนธงชัย ไหลผ่านจังหวัดแม่ฮ่องสอนไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวิน มีความยาว 135 กิโลเมตร แม่น้ำยม ซึ่งมีต้นกำเนิดจากภูเขาด้านตะวันออกของอำเภอยุยม ไหลผ่านอำเภอแม่ลาน้อยและอำเภอแม่สะเรียง ไปบรรจบกับแม่น้ำเมยมีความยาว 160 กิโลเมตร และแม่น้ำละมด ซึ่งมีต้นกำเนิดจากดอยแม่ละมด ไหลผ่านอำเภอเมืองลงสู่แม่น้ำปาย

2.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว ทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้งทั่วไป กับมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน ทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีฝนตกทั่วไป ฤดูกาลของจังหวัดแม่ฮ่องสอน พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดูดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี

ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทย อากาศจะเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนสิงหาคม

ฤดูหนาว เริ่มประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุดคือเดือนมกราคม

2.1.4 ลักษณะการปกครอง

จังหวัดแม่ฮ่องสอนแบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 45 ตำบล 415 หมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน 50 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 6 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 42 แห่ง

2.2 ข้อมูลพื้นฐานด้านสังคม

2.2.1 จำนวนประชากร

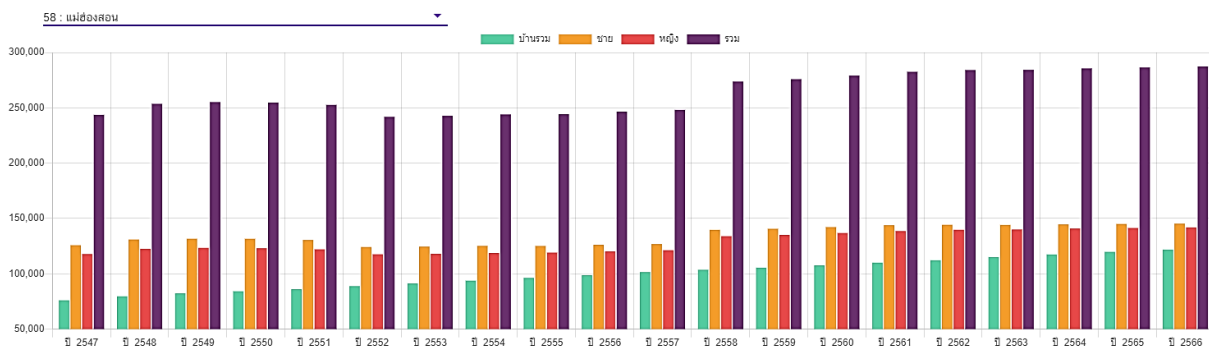
ข้อมูลสถิติจำนวนประชากรจากข้อมูลทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 287,644 คน โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรทั้งประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2557 - 2566 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.661 ต่อปี แสดงดังตารางที่ 2.2-1 แยกเป็นประชากรชาย 145,500 คน และเป็นประชากรหญิง 142,144 คน สถิติจำนวนประชากรย้อนหลัง 20 ปี แสดงดังรูปที่ 2.2-1

ตารางที่ 2.2-1 จำนวนประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ช่วงปี พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2566

หน่วย: ล้านคน

พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2559	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565	พ.ศ. 2566	อัตราการ เปลี่ยนแปลงเฉลี่ย (ร้อยละต่อปี)
0.248	0.274	0.276	0.279	0.283	0.284	0.285	0.286	0.287	0.288	1.661%

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

รูปที่ 2.2-1 สถิติจำนวนประชากรย้อนหลัง 20 ปี จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.2.2 จำนวนครัวเรือน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ในปี พ.ศ. 2566 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 121,896 ครัวเรือน มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2 ต่อปี มีรายละเอียดการขยายตัวของจำนวนครัวเรือนในปีต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 2.2-2

ตารางที่ 2.2-1 สถิติจำนวนครัวเรือนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ช่วงปี พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2566

หน่วย: พันครัวเรือน

พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2559	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565	พ.ศ. 2566	อัตราการ เปลี่ยนแปลงเฉลี่ย (ร้อยละต่อปี)
102	104	106	108	110	112	115	117	120	122	2.000%

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

2.2.3 ขนาดครัวเรือน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ในปี พ.ศ. 2566 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีขนาดครัวเรือน 2.36 คน/ครัวเรือน มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.371 ต่อปี มีรายละเอียดการขยายตัวของจำนวนครัวเรือนในปีต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 2.2-3

ตารางที่ 2.2-1 สถิติขนาดครัวเรือนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ช่วงปี พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2566

หน่วย: คน/ครัวเรือน

พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2559	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565	พ.ศ. 2566	อัตราการ เปลี่ยนแปลงเฉลี่ย (ร้อยละต่อปี)
2.44	2.64	2.61	2.59	2.57	2.53	2.47	2.43	2.39	2.36	-0.371%

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

2.3 ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ

2.3.1 ผลผลิตมวลรวมของจังหวัด

ข้อมูลสถิติผลผลิตมวลรวมจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ในปี พ.ศ. 2564 จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีผลผลิตมวลรวมภายในรวมจังหวัด 15,797 ล้านบาท โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตมวลรวมภายในจังหวัดในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2564 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.051 แสดงดังตารางที่ 2.3-1 แยกเป็นด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการ ย้อนหลัง 5 ปี ดังรูปที่ 2.3-1

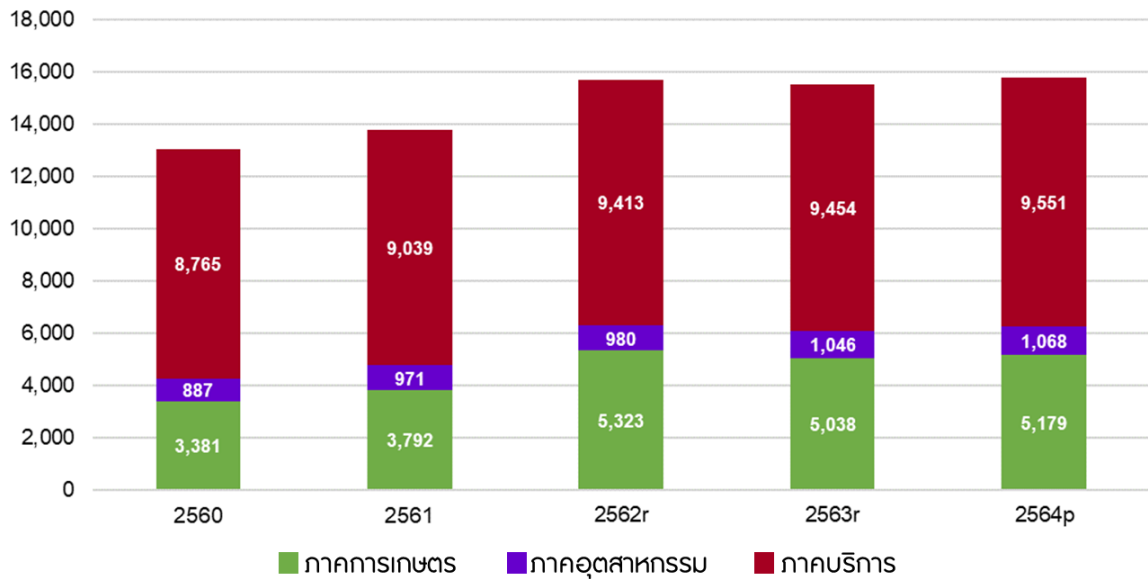
ตารางที่ 2.3-1 ผลผลิตมวลรวมของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ช่วงปี พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564

หน่วย : ล้านบาท

พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย (ร้อยละต่อปี)
13,034	13,802	15,716	15,539	15,797	0.051

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (ล้านบาท)

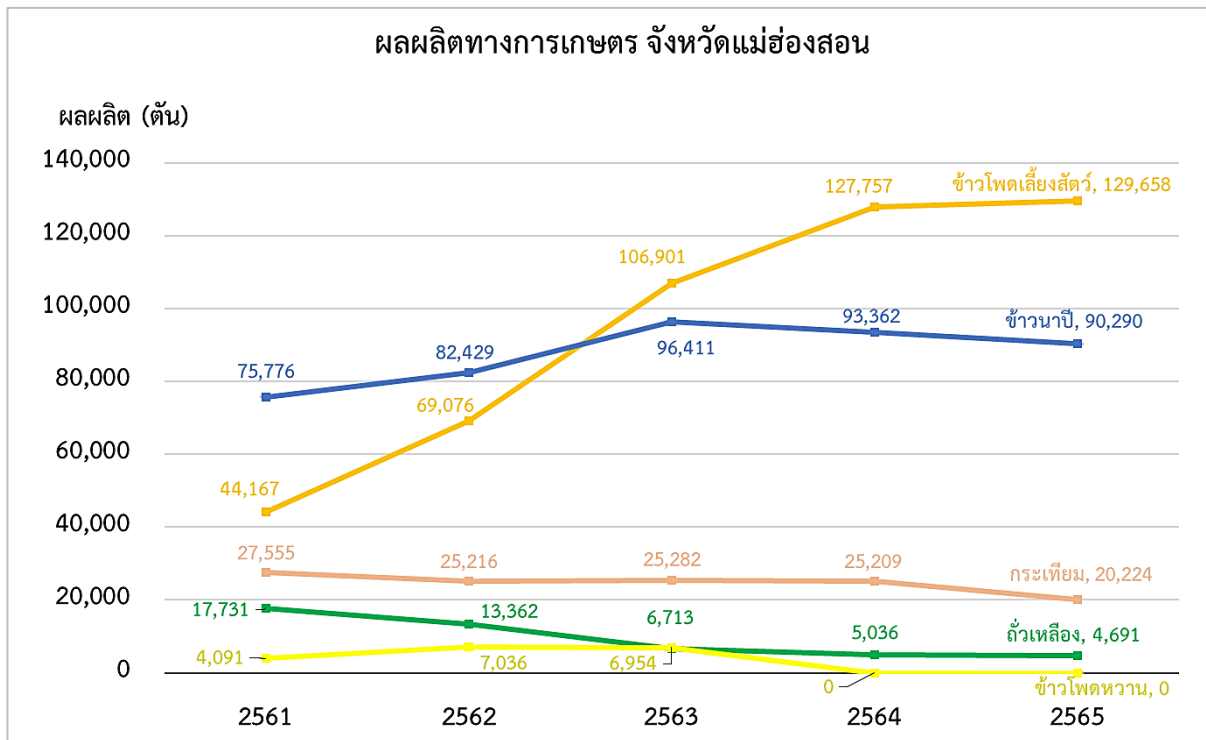

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

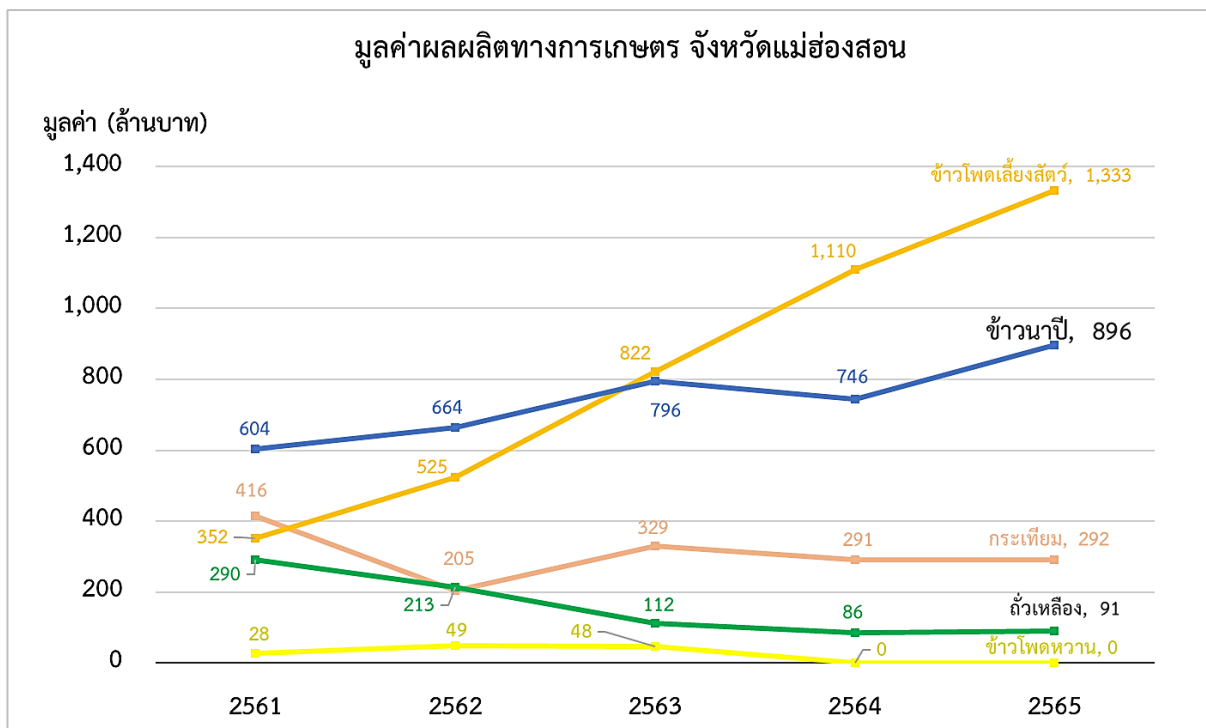
รูปที่ 2.3-1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดแม่ฮ่องสอน แยกประเภทย้อนหลัง 5 ปี

2.3.2 การเกษตรกรรม

สภาพภูมิประเทศและพื้นที่ทางการเกษตรของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีลักษณะภูมิประเทศทั่วไปเป็นภูเขาสูง ที่ราบลุ่ม มีพื้นที่ทางการเกษตร 4.76 แสนไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.96 ของพื้นที่จังหวัด และมีพืชเศรษฐกิจหลัก ประกอบด้วย ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กระเทียม และถั่วเหลือง โดยข้อมูลจากสำนักเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรของจังหวัดแม่ฮ่องสอนสูงสุด 5 อันดับ ของปี 2561-2565 คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวนาปี กระเทียม ถั่วเหลือง ข้าวโพดหวาน แสดงดังรูปที่ 2.3-2 และมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรแสดงดังรูปที่ 2.3-3

รูปที่ 2.3-2 ผลผลิตทางการเกษตรสูงสุด 5 อันดับ ย้อนหลัง 5 ปี

รูปที่ 2.3-3 มูลค่าผลผลิตทางการเกษตรสูงสุด 5 อันดับ ย้อนหลัง 5 ปี

2.3.3 อุตสาหกรรมและแรงงาน

ภาคอุตสาหกรรมในภาคเหนือ ในปี 2562 พบว่า ภาคอุตสาหกรรมมีส่วนในโครงสร้างเศรษฐกิจของภาคร้อยละ 19.7 และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.9 ของมูลค่าภาคอุตสาหกรรมของประเทศ อุตสาหกรรมภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน พึ่งพาทรัพยากรในพื้นที่ เช่น วัตถุดิบทางการเกษตร แร่ดินขาว ไม้แปรรูป และอาศัยแรงงานเป็นหลัก อุตสาหกรรมที่สำคัญของภาคเหนือประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม มีสัดส่วนสูงที่สุดและขยายตัวต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 64.9 ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร รองลงมาคือ การผลิตผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ เครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโลหะประดิษฐ์ และการผลิตสิ่งทอ สำหรับภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่ามีกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนสูงสุด 3 อันดับ คือ อุตสาหกรรมอื่น ๆ อุตสาหกรรมแปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ และอุตสาหกรรมอาหาร แสดงดังตารางที่ 2.3-2

ตารางที่ 2.3-2 กลุ่มอุตสาหกรรมและเงินลงทุน 3 อันดับสูงสุด

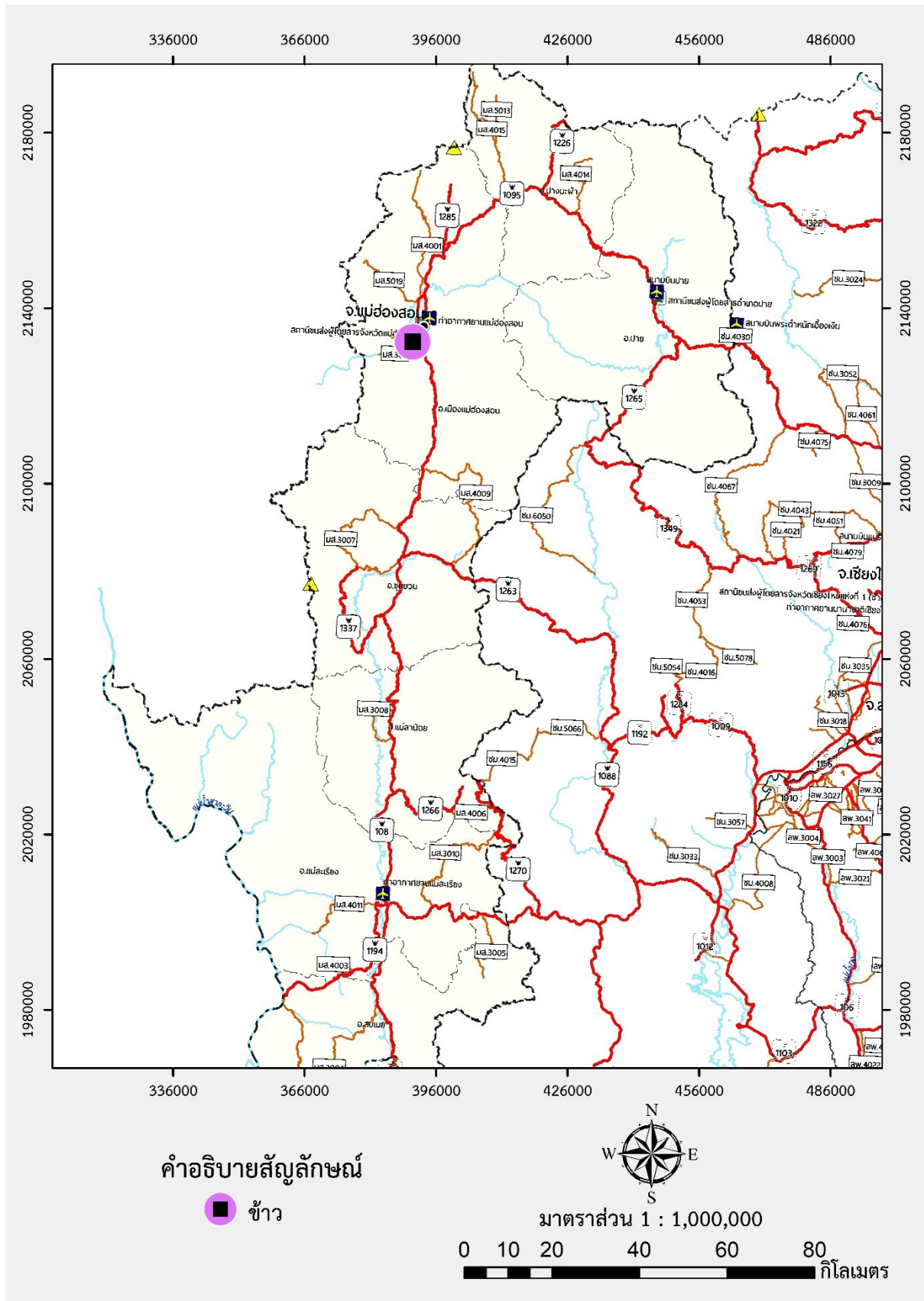
ที่	กลุ่มอุตสาหกรรม	เงินลงทุนรวม (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน (คน)	จำนวน โรงงาน
1	อุตสาหกรรมอื่นๆ (ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ ร่อน คัดขนาดกรวด และทราย)	626.11	140	20
2	อุตสาหกรรมแปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	379.5	308	7
3	อุตสาหกรรมอาหาร	104.36	157	11

ที่มา: แผนพัฒนาจังหวัด 2566-2570

จากการรวบรวมข้อมูลด้านการขนส่งจากสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร แสดงให้เห็นถึงปริมาณการขนส่งสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยรถบรรทุกในจังหวัด แสดงดังตารางที่ 2.3-3 และจากรูปที่ 2.3-4 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์ในปัจจุบัน

ตารางที่ 2.3-3 ปริมาณการขนส่งสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยรถบรรทุก

ประเภทสินค้า	ปริมาณการขนส่งทั้งหมด (ตัน/ปี)	ปริมาณการขนส่งภายในจังหวัด (ตัน/ปี)
ข้าวโพด	60,288	23,785

รูปที่ 2.3-4 ตำแหน่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญในจังหวัดแม่ฮ่องสอน
และโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์

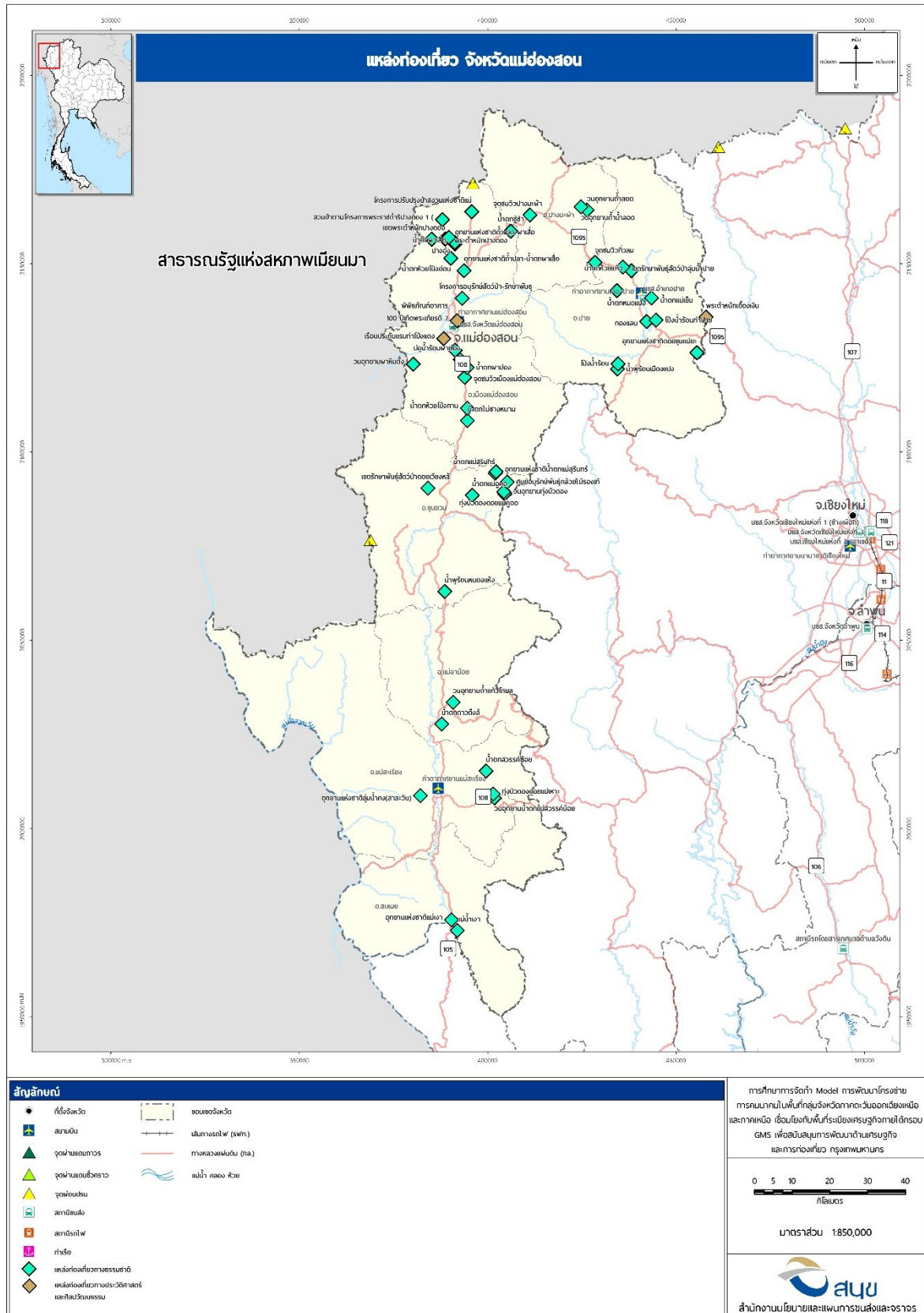
2.4 ข้อมูลพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว

2.4.1 สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด

ในการจัดกลุ่มพื้นที่ท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งมีทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีอัตลักษณ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มที่ 3 กลุ่มพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มที่ 7 กลุ่มพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ บทบาททางการท่องเที่ยว จึงกำหนดให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงธรรมชาติ ผจญภัย วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ และแหล่งพักผ่อนเพื่อสุขภาพ (Retreat Destination)

สิ่งสำคัญคือจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีบทบาทการท่องเที่ยวเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวหลักของภาคเหนือ โดยมีเมืองศูนย์กลางบริการการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เทศบาลตำบลปาย และมีเมืองศูนย์กลางบริการการท่องเที่ยวรอง ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่สะเรียง มีทรัพยากรการท่องเที่ยวและความพร้อมในการคมนาคมขนส่ง (หากมีการขับเคลื่อนโครงการของรัฐ) การสื่อสารโทรคมนาคม อินเทอร์เน็ต ตลอดจนมีศักยภาพในการเป็นเมืองศูนย์กลางการให้บริการ (Service Center) แก่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยรอบซึ่งมีหลากหลาย ได้แก่

- พื้นที่ที่เป็นฐานด้านการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนไทย-พม่า
- แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรปราณิตและเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ แหล่งปลูกพืชผัก ผลไม้เมืองหนาว ชา กาแฟ และสมุนไพร ได้แก่ อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองรอง และย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และชุมชนท่องเที่ยววัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่
- แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติระดับนานาชาติและระดับประเทศ ในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอปาย และอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 2.4-1 สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด

2.4.2 สถานการณ์การท่องเที่ยวและรายได้

สถิติการท่องเที่ยว ปี 2563 พบว่า จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน มีจำนวน 623,196 คน จำนวนนักท่องเที่ยว จำนวน 600,673 คน จำนวนนักท่องเที่ยว จำนวน 22,523 คน ระยะเวลาพำนักระหว่างนักท่องเที่ยวเท่ากับ 2.02 วัน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมด 2,024.57 บาท/คน/วัน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของ นักท่องเที่ยว 2,041.51 บาท/คน/วัน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว 1,111.30 บาท/คน/วัน รายได้จากผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมด 2,502.25 ล้านบาท จำนวนห้อง 6,614 ห้อง มีอัตราการเข้าพัก 25.77 และมีจำนวนผู้พักแรมทั้งหมด 595,401 คน เมื่อพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลง พบว่า ในปี 2563 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 42.62

ตารางที่ 2.4-1 สถิตินักท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2563

รายการ	พ.ศ.2561	พ.ศ.2562	พ.ศ.2563	อัตราการเปลี่ยนแปลง	
				พ.ศ.2562	พ.ศ.2563
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน (คน)	1,073,991	1,094,469	623,196	1.91%	-43.06%
ชาวไทย	815,912	831,994	560,265	1.97%	-32.66%
ชาวต่างประเทศ	258,079	262,475	62,931	1.70%	-76.02%
จำนวนนักท่องเที่ยว	1,037,271	1,056,609	600,673	1.86%	-43.15%
ชาวไทย	788,419	803,615	541,198	1.93%	-32.65%
ชาวต่างประเทศ	248,852	252,994	59,475	1.66%	-76.49%
จำนวนนักท่องเที่ยว	36,720	37,860	22,523	3.10%	-40.51%
ชาวไทย	27,493	28,379	19,067	3.22%	-32.81%
ชาวต่างประเทศ	9,227	9,481	3,456	2.75%	-63.55%
ระยะเวลาพำนักระหว่างโดยเฉลี่ย (วัน)	2.23	2.17	2.02	-2.69%	-6.91%
ชาวไทย	2.01	1.96	1.93	-2.49%	-1.53%
ชาวต่างประเทศ	2.92	2.85	2.84	-2.40%	-0.35%
ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยผู้เยี่ยมเยือน (บาท/คน/วัน)	2,221.51	2,272.45	2,024.57	2.29%	-10.91%
ชาวไทย	1,973.13	2,029.43	1,932.73	2.85%	-4.76%
ชาวต่างประเทศ	2,765.66	2,805.89	2,591.25	1.45%	-7.65%
ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยว (บาท/คน/วัน)	2,238.08	2,289.94	2,041.51	2.32%	-10.85%
ชาวไทย	1,987.86	2,045.15	1,948.19	2.88%	-4.74%
ชาวต่างประเทศ	2,783.77	2,824.69	2,618.63	1.47%	-7.29%
ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยว (บาท/คน/วัน)	1,178.10	1,211.57	1,111.30	2.84%	-8.28%
ชาวไทย	1,124.29	1,156.85	1,085.65	2.90%	-6.15%

รายการ	พ.ศ.2561	พ.ศ.2562	พ.ศ.2563	อัตราการเปลี่ยนแปลง	
				พ.ศ.2562	พ.ศ.2563
ชาวต่างประเทศ	1,338.46	1,375.39	1,252.88	2.76%	-8.91%
รายได้การท่องเที่ยว (ล้านบาท)	5,216.28	5,303.86	2,502.25	1.68%	-52.82%
ชาวไทย	3,181.11	3,254.12	2,055.61	2.30%	-36.83%
ชาวต่างประเทศ	2,035.17	2,049.74	446.64	0.72%	-78.21%
จำนวนห้อง	6,156	6,560	6,614	6.56%	0.82%
อัตราการเข้าพัก	49.94	47.48	25.77	-4.93%	-45.72%
จำนวนผู้เข้ามาเข้าพัก	1,017,154	1,037,618	595,401	2.01%	-42.62%
ชาวไทย	769,461	785,716	536,234	2.11%	-31.75%
ชาวต่างประเทศ	247,693	251,902	59,167	1.70%	-76.51%

หมายเหตุ: เนื่องจากปี 2563 เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทย จึงมีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่ำกว่าระดับปกติมาก
ที่มา: กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สถิติการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2566 พบว่า จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน มีจำนวน 1,185,466 คน เพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ. 2565 คิดเป็นร้อยละ 12.14 มีรายได้จากผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมด 5,880.30 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ. 2565 คิดเป็นร้อยละ 39.68 มีอัตราการเข้าพักในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 20.17 ลดลงจาก ปี พ.ศ. 2565 คิดเป็นร้อยละ 54.23 และมีจำนวนผู้เข้าพักใน ปี พ.ศ. 2566 จำนวน 1,054,233 คน เพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ. 2565 ที่มีจำนวน 921,542 คน คิดเป็นร้อยละ 14.40

ตารางที่ 2.4-2 สถิตินักท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2566

รายการ	พ.ศ.2564	พ.ศ.2565	พ.ศ.2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง	
				พ.ศ.2565	พ.ศ.2566
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน (คน)	431,797	1,057,119	1,185,466	144.82%	12.14%
ชาวไทย	424,867	964,344	964,059	126.98%	-0.03%
ชาวต่างประเทศ	6,930	92,775	221,407	1238.74%	138.65%
รายได้การท่องเที่ยว (ล้านบาท)	1,533.46	4,209.72	5,880.30	174.52%	39.68%
ชาวไทย	1,498.49	3,714.95	4,464.22	147.91%	20.17%
ชาวต่างประเทศ	34.97	494.77	1,416.08	1314.84%	186.21%
อัตราการเข้าพัก	17.04	44.07	20.17	158.63%	-54.23%
จำนวนผู้เข้ามาเข้าพัก	391,293	921,542	1,054,233	135.51%	14.40%

ที่มา: กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

3. สรุปข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินและโครงสร้างพื้นฐาน

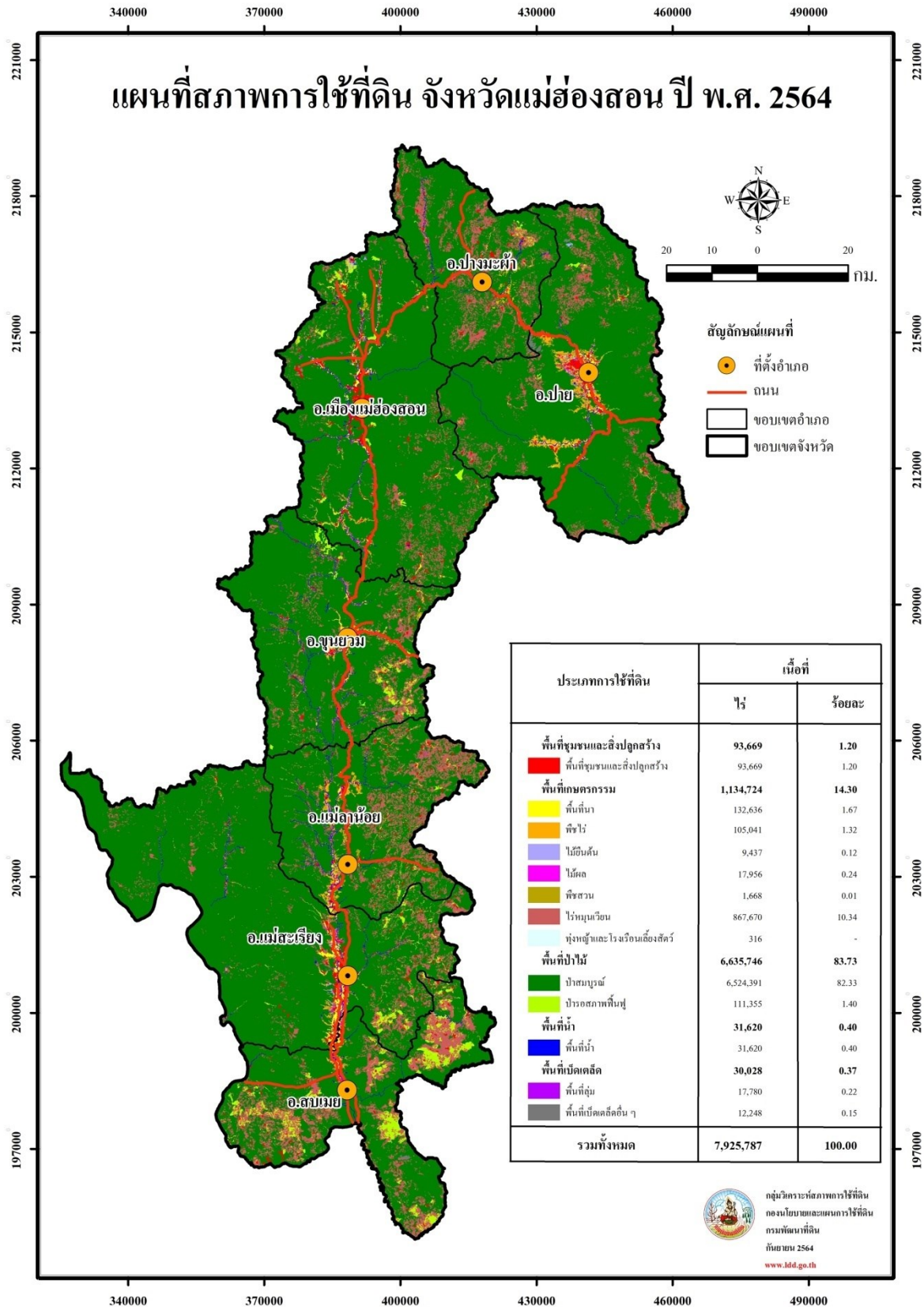
3.1 ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากข้อมูลระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (Agri Map Online) กรมพัฒนาที่ดินกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านพื้นที่เกษตรกรรม 1,134,724 ไร่ ร้อยละ 14.30 จำแนกได้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่นา 132,636 ไร่ ร้อยละ 1.67, พืชไร่ 105,041 ไร่ ร้อยละ 1.32 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.1-1 และรูปที่ 3.1-1 ถึง รูปที่ 3.1-2

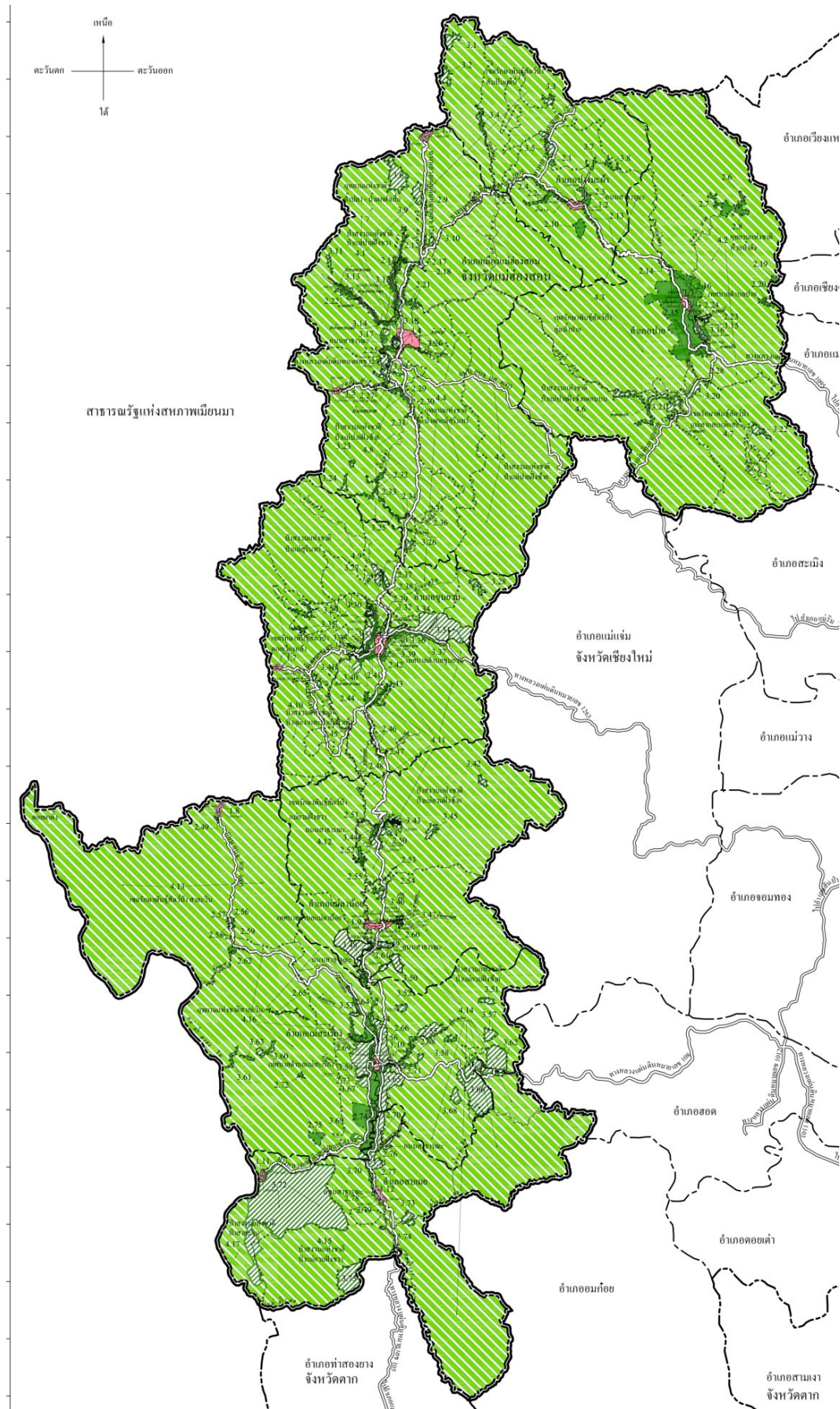
ตารางที่ 3.1-1 การใช้ประโยชน์ที่ดิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2564

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	93,669	1.20
พื้นที่เกษตรกรรม	1,134,724	14.30
พื้นที่นา	132,636	1.67
พืชไร่	105,041	1.32
ไม้ยืนต้น	9,437	0.12
ไม้ผล	17,956	0.24
พืชสวน	1,668	0.01
ไร่มวนเวียน	867,670	10.94
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	316	-
พืชน้ำ	-	-
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	-	-
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	-	-
พื้นที่ป่าไม้	6,635,746	83.73
พื้นที่แหล่งน้ำ	31,620	0.40
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	30,028	0.37
รวม	7,925,787	100.00

ที่มา: http://www1.ddd.go.th/web_OLP/Lu_64/Lu64_N/MSH2564.htm

รูปที่ 3.1-1 แผนที่สภาพการใช้ที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2564

รูปที่ 3.1-2 ผังเมืองรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.2 ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและขนส่ง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ตอนบนของภาคเหนือของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 924 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 12,681 ตารางกิโลเมตร มีความโดดเด่นหลายลักษณะ โดยเฉพาะสภาพภูมิประเทศ ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม และความหลากหลายของประชากร จากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ การเดินทางติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ทำให้หลายรูปแบบทั้งทางถนน ทางราง ซึ่งถือว่ามีความสะดวกเป็นอย่างยิ่ง โดยมีรายละเอียดระบบการคมนาคมขนส่งในพื้นที่ ดังนี้

3.2.1 ระบบคมนาคมขนส่งทางถนน

จังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ไปทางทิศเหนือระยะประมาณ 924 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 105 โดยประกอบด้วย ถนนสายประธาน ถนนสายหลัก ถนนสายรอง ถนนสายย่อยและซอยต่าง ๆ เชื่อมโยงกันภายในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง โดยมีถนนสายประธานทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างภาคและระหว่างจังหวัด ถนนสายหลักทำหน้าที่เชื่อมโยงการเดินทางระหว่างอำเภอและจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง ถนนสายรอง และสายย่อยทำหน้าที่เชื่อมโยงการเดินทางในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน และเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างชุมชนในพื้นที่เข้าด้วยกัน

1) ลักษณะทางกายภาพของถนนและการจำแนกประเภทของถนน

1.1) ถนนสายประธาน คือ ถนนที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างภาค เพื่อรองรับการจราจรที่มีความเร็วสูงที่การจราจรระยะไกล การจราจรเข้า - ออก และผ่านเมือง ถนนสายประธานเป็นถนนที่มีปริมาณจราจรสูงมีแนวถนน ต่อเนื่องและมีการควบคุมการเข้า - ออกหรือเชื่อมต่อถนน Access (Control) มีความสำคัญเชื่อมโยงระหว่างภาคต่อภาค มีความยาวต่อเนื่องกันช่วยให้การจราจรเดินทางติดต่อกันได้เป็นระยะทางไกล ๆ โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอนไม่มีถนนสายประธานตัดผ่านพื้นที่จังหวัด การเดินทางจากกรุงเทพมหานครทางถนนไปยังจังหวัดแม่ฮ่องสอนสามารถเดินทางบนทางหลวงสายประธาน ทางหลวงหมายเลข 1 และทางหลวงหมายเลข 12 ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง และเชื่อมต่อไปยังทางหลวงหมายเลข 105 เพื่อเข้าสู่พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้

1.2) ถนนสายหลัก คือ ถนนที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างถนนสายประธานกับถนนสายรอง เป็นถนนที่เชื่อมโยงศูนย์กลางต่าง ๆ ของเมืองเข้าด้วยกัน มีแนวถนนต่อเนื่อง มีปริมาณจราจรและความเร็วของยานยนต์ค่อนข้างสูง มีความสำคัญเชื่อมโยงระหว่างระหว่างจังหวัด ช่วยให้การจราจรเดินทางติดต่อกันได้เป็นระยะทางไกล ๆ ทางหลวงสายหลักในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่สำคัญ แสดงดังนี้

- **ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 105 สายแม่สวด-แม่สะเรียง** เป็นทางหลวงขนาด 4 ช่องจราจรในช่วงอำเภอแม่สวดถึงอำเภอแม่ระมาด และ 2 ช่องจราจรในช่วงอำเภอแม่ระมาดถึงอำเภอแม่สะเรียงมีระยะทาง 230.497 กิโลเมตร

รูปที่ 3.2-1 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 105

■ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 สายเชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน เป็นทางหลวงสายหลักที่ใช้สำหรับเดินทางเข้าสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชื่อมต่อระหว่างเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อการคมนาคมระหว่างชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ด้านใต้ของทั้งสองจังหวัด จากจุดเริ่มต้นที่ตัวเมืองเชียงใหม่ สามารถเดินทางเข้าสู่ตัวเมืองแม่ฮ่องสอนได้ด้วยระยะทางประมาณ 350 กิโลเมตร

รูปที่ 3.2-2 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108

■ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095 สายหนองไค้-แม่ฮ่องสอน เป็นทางหลวงแผ่นดินระหว่างอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นเส้นทางสำคัญที่เชื่อมต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ตอนเหนือของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่อำเภอปายและปางมะผ้า และยังเป็นเส้นทางสำคัญที่ใช้เดินทางเข้าสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเป็นเส้นทางที่ขึ้นชื่อในเรื่องความคดเคี้ยวกว่า 2,000 โค้ง และลาดชัน จากตัวเมืองเชียงใหม่สามารถใช้เส้นทางนี้เดินทางเข้าสู่เมืองแม่ฮ่องสอนได้ด้วยระยะทางประมาณ 245 กิโลเมตร

รูปที่ 3.2-3 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095

■ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1263 แยกทางหลวงหมายเลข 108 (ขุนยวม)-
บรรจบทางหลวงหมายเลข 1088 (แม่่นาจร) เป็นทางหลวงแผ่นดินเชื่อมระหว่างอำเภอขุนยวม จังหวัด
แม่ฮ่องสอน กับอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ระยะทาง 66.725 กิโลเมตร

รูปที่ 3.2-4 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1263

1.3) ถนนสายรอง คือ ถนนที่มีความสำคัญรองลงมาจากทางหลวงสายหลัก ทำหน้าที่
รวบรวมและกระจายการจราจรระหว่างถนนสายหลักและถนนสายย่อย ให้บริการพื้นที่หรือกิจกรรมสองข้าง
ทางของถนน ยวดยานที่สัญจรบนถนนสายรองมักมีความเร็วค่อนข้างต่ำ เนื่องจากถูกรบกวนจากกิจกรรม
บริเวณสองข้างของถนน การจราจรมีปริมาณปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ เชื่อมโยงกับทางสายประธานให้เกิดเป็น
โครงข่ายต่อเนื่องกันทั่วประเทศ ถนนสายรองในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่สำคัญ แสดงดังตารางที่ 3.2-1

ตารางที่ 3.2-1 ถนนสายรองในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่สำคัญ

ทางหลวง	ตอนควบคุม	สายทาง	ระยะทาง (กม.)
0128	100	ทางเลี้ยวเมืองแม่ฮ่องสอน	8.363
1194	100	แม่สะเรียง - แม่สามแลบ	46.652
1226	100	จำโป - ปางคาม	24.793
1265	100	ปาย - วัดจันทร์	43.619
1266	100	แม่ลาน้อย - ละอูบ	37.800
1285	100	ทุ่งมะส้าน - ห้วยผึ้ง	15.000
1337	100	หางปอน - แม่เงา	36.050
1395	100	ทางเข้าปาย	2.282
1399	100	ทางเข้าผาบ่อง	1.507

ที่มา: กรมทางหลวง (พ.ศ. 2567)

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 0128

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1226

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1285

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1337

รูปที่ 3.2-5 ตัวอย่างถนนสายรองในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่สำคัญ

นอกจากระบบโครงข่ายถนนในความรับผิดชอบของกรมทางหลวงข้างต้นแล้ว ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังมีโครงข่ายถนนในความรับผิดชอบของกรมทางหลวงชนบทและหน่วยงานปกครองในท้องถิ่นในระดับเทศบาล ตำบล และจังหวัด โครงข่ายเหล่านี้จะเชื่อมการเดินทางโดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนต่าง ๆ เข้าสู่ระบบโครงข่ายหลักไม่ว่าจะเป็นของกรมทางหลวงชนบท หรือกรมทางหลวง ทำให้การเดินทางมีความ

ต่อเนื่องก่อให้เกิดความสะดวสบายต่อผู้ใช้นั้น ทางหลวงชนบทในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่สำคัญ แสดงดัง
ตารางที่ 3.2-2

ตารางที่ 3.2-2 ทางหลวงชนบทในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่สำคัญ

ลำดับ	สายทาง	ชื่อโครงการ/ที่ตั้งโครงการ	อำเภอ	ระยะทาง
1	มส.3007	แยกทางหลวงหมายเลข 108 (กม.ที่ 199+400) - บ้านแม่สุริน	ขุนยวม	52.185
2	มส.3018	แยกทางหลวงหมายเลข 108 (กม.ที่ 258+825) - บ้านน้ำเพียงดิน	เมือง	15.921
3	มส.4001	แยกทางหลวงหมายเลข 1095 (กม.ที่ 198+050) - บ้านรักไทย	เมือง	37.003
4	มส.4009	แยกทางหลวงหมายเลข 1263 (กม.ที่ 12+100) - บ้านแม่จำ	ขุนยวม,เมือง	54.130
5	มส.4012	แยกทางหลวงหมายเลข 1250 (กม.ที่ 2+300) - บ้านห้วยเสือเฒ่า	เมือง	11.600
6	มส.4014	แยกทางหลวงหมายเลข 1095 (กม.ที่ 141+030) - บ้านแอโก	ปางมะผ้า,ปาย	20.200
7	มส.4015	แยกทางหลวงหมายเลข 1095 (กม.ที่ 165+800) - บ้านปางคอง	ปางมะผ้า	39.765
8	มส.5013	แยกทางหลวงชนบท มส.4015 (กม.ที่ 16+600) - บ้านป่าโหล	ปางมะผ้า	14.000
9	มส.5016	สาย บริบาลเมืองสุข (ผังเมืองรวมสาย ก และ ข)	เมือง	1.435
10	มส.5019	แยกทางหลวงชนบท มส.4001 (กม.ที่ 0+650) - บ้านดอยแสง	เมือง	25.061
11	มส.5021	แยกทางหลวงชนบท มส.3007 (กม.ที่ 16+324) - ด่านห้วยต้นนุ่น	ขุนยวม	6.600

ที่มา: กรมทางหลวงชนบท (พ.ศ. 2567)

2) สถานีขนส่งผู้โดยสาร

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีสถานีขนส่งผู้โดยสารจำนวน 1 แห่ง อยู่บน ถนนนาวาขสาร ตำบลช่องขาม
อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยล้อมรอบด้วยเทือกเขาที่สวยงาม และท้องฟ้าสีคราม เป็นหนึ่งใน
สถานีขนส่งที่งดงามที่สุดในประเทศไทย

สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นศูนย์กลางการขนส่งหลักของเมืองสำหรับบริการ
รถตู้และรถประจำทางไปยังจุดหมายปลายทางที่จำกัด เนื่องจากสถานที่ตั้งที่เงียบสงบของจังหวัดแม่ฮ่องสอน
โดยปกติคนหนึ่งจะใช้บริการรถตู้หรือรถประจำทางจากแม่ฮ่องสอนไปเชียงใหม่เพื่อเข้าสู่ส่วนอื่น ๆ ของ
ประเทศไทย

รูปที่ 3.2-6 สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัจจุบันระบบขนส่งสาธารณะภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีทั้งประเภทสาธารณะและกึ่งสาธารณะรองรับ อาทิ รถตู้ รถสองแถว รถสามล้อ ฯลฯ ซึ่งเป็นรูปแบบการเดินทางสำคัญที่จะช่วยบรรเทาปัญหาความไม่พอเพียงของความต้องการเดินทางของประชาชน แต่ทั้งนี้จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังเป็นพื้นที่เมืองที่มีการตื่นตัวทางด้านการท่องเที่ยวสูง ความต้องการทางด้านการท่องเที่ยวมีมากขึ้น ซึ่งการจัดการระบบขนส่งสาธารณะระหว่างพื้นที่ท่องเที่ยวภายในจังหวัดควรมีการวางแผนให้มีความครอบคลุมและเพียงพอต่อความต้องการมากขึ้น และนโยบายควบคุมทางด้านการจัดการต่าง ๆ เช่น อัตราค่าโดยสาร การจัดการการจราจร รวมถึงการเชื่อมต่อจากรูปแบบการเดินทางหนึ่งสู่รูปแบบการเดินทางหนึ่งมีความจำเป็นต้องอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ผู้ใช้งาน ทุกกลุ่มได้อย่างเท่าเทียม

รูปที่ 3.2-7 รถสามล้อรับจ้าง

3) รถโดยสารประจำทาง

จังหวัดอุดรธานีมีเส้นทางรถโดยสารให้บริการโดยมีเส้นทางรถโดยสารหมวดที่ 2 ให้บริการระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอน - กรุงเทพฯ รถโดยสารหมวดที่ 3 ให้บริการเชื่อมต่อจังหวัดต่าง ๆ กับจังหวัดแม่ฮ่องสอน และรถโดยสารหมวดที่ 4 ให้บริการระหว่างพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

- **รถโดยสารสาธารณะที่ให้บริการระหว่างจังหวัดอุดรธานี - กรุงเทพฯ (หมวด2)**

จังหวัดอุดรธานีมีรถโดยสารให้บริการระหว่างกรุงเทพฯ กับเมืองแม่ฮ่องสอน 1 สาย คือ สาย 961 ซึ่งเป็นประเภทรถบัส มีรายละเอียดเส้นทางเดินรถดังนี้

ตารางที่ 3.2-3 เส้นทางรถโดยสารระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอน - กรุงเทพฯ (หมวด 2)

สาย	ชื่อเส้นทาง	ผู้ประกอบการ
961	กรุงเทพฯ – แม่ฮ่องสอน	บริษัท สมบัติทัวร์ จำกัด

ที่มา: การคมนาคมทางบก จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 3.2-8 ตัวอย่างรถโดยสารหมวด 2 ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

- รถโดยสารสาธารณะระหว่างเมืองแม่ฮ่องสอน – จังหวัดอื่น ๆ (หมวด 3)

รถโดยสารสาธารณะที่ให้บริการระหว่างเมืองแม่ฮ่องสอนเชื่อมไปยังจังหวัดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กรุงเทพมหานคร (รถหมวด 3) มีจำนวน 3 สาย ซึ่งแต่ละสายจะแบ่งเส้นทางการเดินรถและช่วงการเดินรถออกเป็นหลายเส้นทาง ซึ่งมีรายละเอียดการเดินรถดังนี้

ตารางที่ 3.2-4 เส้นทางรถโดยสารระหว่างเมืองแม่ฮ่องสอน – จังหวัดอื่น ๆ (หมวด 3)

สาย	ชื่อเส้นทาง	ผู้ประกอบการ
170	เชียงใหม่ – แม่สะเรียง – แม่ฮ่องสอน	บริษัท เปรมประชาขนส่ง จำกัด
612	เชียงใหม่ – ปาย – แม่ฮ่องสอน	บริษัท เปรมประชาขนส่ง จำกัด
602	แม่สลด – ท่าสองยาง – สบเมย – แม่สะเรียง	สหกรณ์เดินรถ

ที่มา: การคมนาคมทางบก จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 3.2-9 ตัวอย่างรถโดยสารหมวด 3 ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

- รถโดยสารสาธารณะที่ให้บริการระหว่างพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัด (หมวด 4)

รถโดยสารสาธารณะที่ให้บริการระหว่างพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน (รถหมวด 4) แบ่งออกเป็น 4 สาย ซึ่งให้บริการระหว่างพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีรายละเอียดเส้นทางการเดินรถดังนี้

ตารางที่ 3.2-5 เส้นทางรถโดยสารระหว่างพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัด (หมวด 4)

สายที่	ชื่อเส้นทาง	ผู้ประกอบการ
2261	แม่ฮ่องสอน-แม่สะเรียง	สหกรณ์เดินรถจังหวัดแม่ฮ่องสอน
2431	แม่ฮ่องสอน-ชายแดนห้วยผึ้ง	สหกรณ์เดินรถจังหวัดแม่ฮ่องสอน
2450	แม่ฮ่องสอน-ปาย	สหกรณ์เดินรถจังหวัดแม่ฮ่องสอน
2451	แม่ฮ่องสอน-ขุนยวม	สหกรณ์เดินรถจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่มา: มูลินีไทยโรดส์ และ เครือข่ายเฝ้าระวังสถานการณ์ความปลอดภัยทางถนน (Road Safety Watch)

รูปที่ 3.2-10 ตัวอย่างรถโดยสารหมวด 4 ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

4) ความสามารถในการรองรับของพื้นที่ด้านระบบคมนาคมและขนส่ง

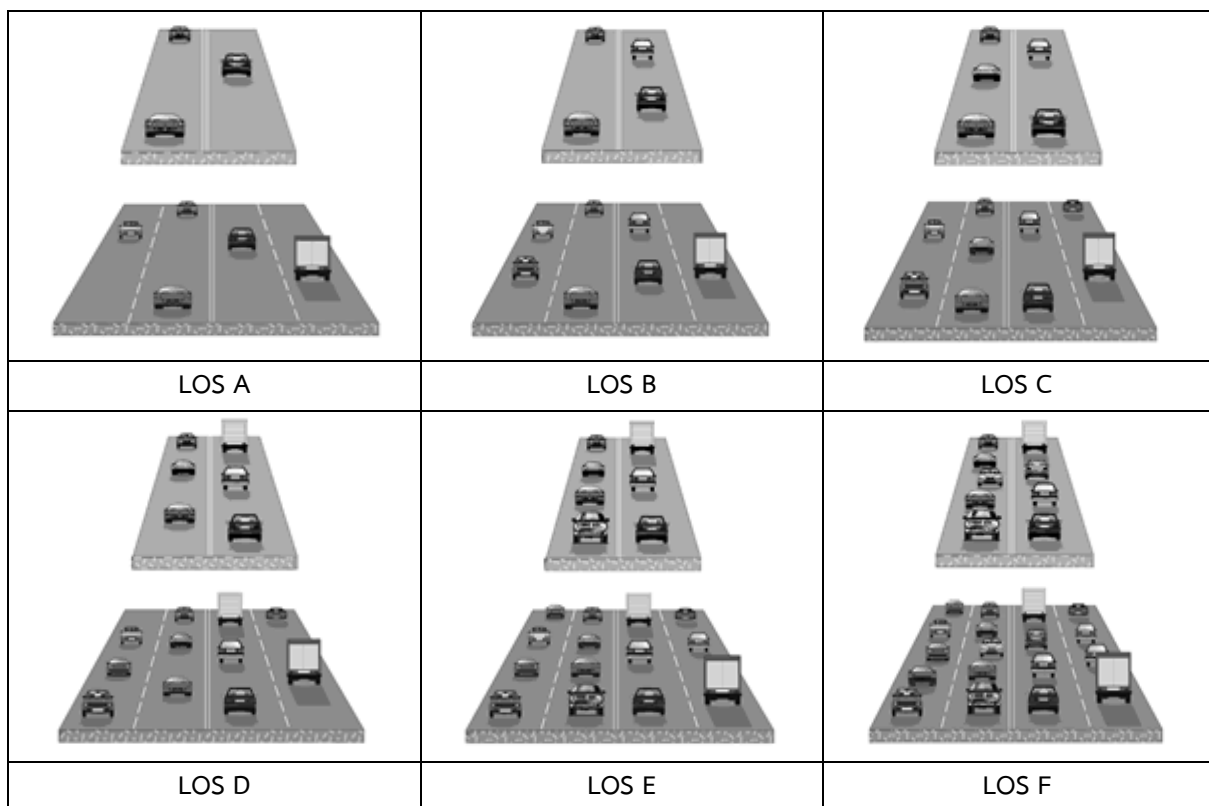
จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีทางหลวงแผ่นดินที่สำคัญ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 105 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1263 ซึ่งเป็นทั้งเส้นทางหลักในการเดินทางของประชาชนระหว่างจังหวัดและเส้นทางการขนส่งสินค้าทั้งในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ในการวิเคราะห์ความสามารถในการรองรับปริมาณการเดินทางบนโครงข่ายถนนในปัจจุบันของพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ปรึกษาได้ทำการวิเคราะห์ปริมาณจราจรต่อความจุถนน (V/C ratio) และระดับการให้บริการ (Level of Service : LOS) โดยอ้างอิงจาก Transportation Research Board, Highway capacity Manual, Special Report 209 (Washington, D.C., 1994) ซึ่งได้กำหนดให้ระดับการให้บริการที่สอดคล้องกับค่า V/C ratio ของถนน ดังแสดงในตารางที่ 3.2-6 และรูปที่ 3.2-11 ซึ่งค่าความจุถนน (Capacity) หมายถึง อัตราการไหลของปริมาณการจราจรสูงสุดซึ่งถนนสามารถรองรับได้ โดยเป็นจำนวนยานพาหนะสูงสุด

ที่คาดว่าจะสามารถแล่นผ่านช่องจราจร ที่จุดใด ๆ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ภายใต้สภาพของช่องจราจรที่จุดนั้น โดยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ได้แก่ จำนวนช่องจราจร ขนาดช่องจราจร และสัดส่วนของรถใหญ่ เป็นต้น

ตารางที่ 3.2-6 ระดับการให้บริการและค่า V/C ratio ของถนน

ระดับการให้บริการ (LOS)	ค่า V/C ratio	หมายเหตุ
A	0.00 – 0.60	กระแสจราจรมีสภาพอิสระ มีความเร็วสูง ปริมาณจราจรน้อย ผู้ขับขี่สามารถเลือกใช้ความเร็วได้อิสระ ไม่มีการติดขัด
B	0.60 – 0.70	กระแสจราจรมีสภาพอยู่ตัว ผู้ขับขี่สามารถเลือกใช้ความเร็วได้ตามสมควร
C	0.70 – 0.80	กระแสจราจรอยู่ในสภาพอยู่ตัว ผู้ขับขี่เลือกใช้ความเร็วได้จำกัดลง การเปลี่ยนช่องทางจราจร และการแซงถูกจำกัดอยู่ในระดับพอสมควร
D	0.80 – 0.90	กระแสจราจรใกล้สภาพไม่อยู่ตัว
E	0.90 – 1.00	กระแสจราจรมีสภาพไม่อยู่ตัว ผู้ขับขี่ไม่สามารถใช้ความเร็วได้ตามต้องการ เพราะการจราจรเริ่มมีการติดขัด
F	มากกว่า 1.00	กระแสจราจรมีสภาพถูกบีบ ผู้ขับขี่ต้องใช้ความเร็วต่ำมาก เพราะการจราจรมีการติดขัดเป็นแถวยาว เคลื่อนไหวได้ช้า

ที่มา: Transportation Research Board, Highway Capacity Manual, Special Report 209 (Washington, D.C., 1994)

ที่มา : <http://www.dot.ca.gov/ser/downloads/LOS/>

รูปที่ 3.2-11 สภาพการจราจรจำลองที่ระดับการให้บริการต่าง ๆ

จากข้อมูลรายงานการวิเคราะห์ค่านิยมดัชนีการจราจรติดขัดและความหนาแน่นการจราจร
กรมทางหลวง ปี พ.ศ. 2565 พบว่า ทางหลวงในจังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งหมดยังคงสามารถรองรับปริมาณจราจร
ได้ในเกณฑ์ที่ดี โดยมีระดับการให้บริการที่ระดับ A และไม่พบทางหลวงที่มีระดับการให้บริการ (Level of
Service : LOS) เท่ากับหรือต่ำกว่า C

5) แผนงานและโครงการพัฒนาทางถนนในอนาคต

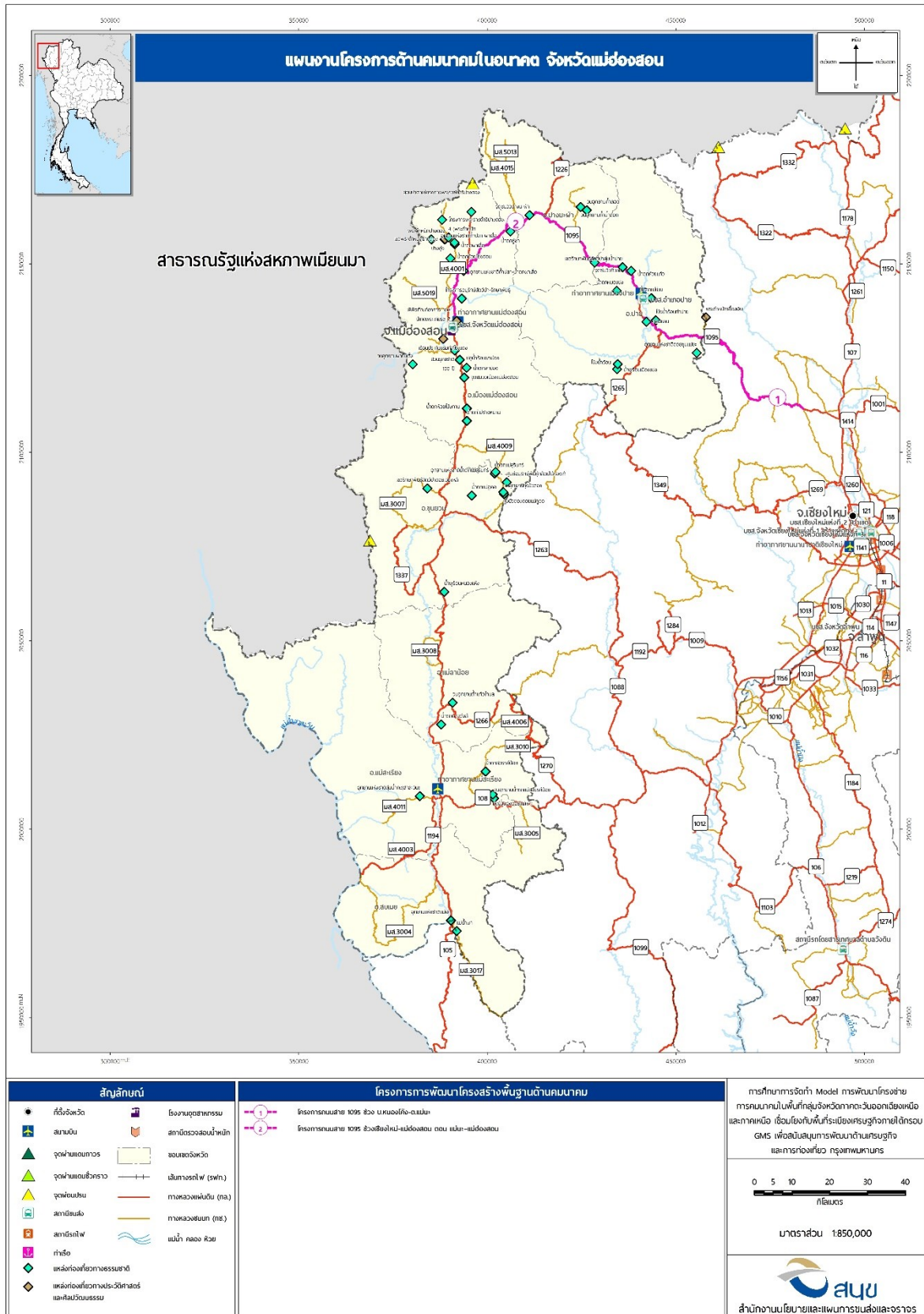
■ งานพัฒนาทางหลวง

ข้อมูลจากกรมทางหลวง ปี พ.ศ. 2566 ได้รายงานแผนงานโครงการพัฒนาทางถนนใน
อนาคตของพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 2 โครงการ ซึ่งประกอบด้วยงานปรับปรุงเพิ่มมาตรฐานชั้นทาง
รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3.2-7

ตารางที่ 3.2-7 โครงการพัฒนาทางถนนในอนาคตของพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ลำดับ	ทาง หลวง	ช่วง	ระยะทาง (กม.)	ลักษณะโครงการ	ช่วงดำเนินการ
1	1095	บ.หนองไค้ง-ต.แม่่นะ	74.000	เพิ่มมาตรฐานชั้น 1	ปี พ.ศ.2567 – พ.ศ.2571
2	1095	เชียงใหม่ -แม่ฮ่องสอน ตอน แม่่นะ – แม่ฮ่องสอน	102.023	เพิ่มมาตรฐานชั้น 1	ปี พ.ศ.2567 – พ.ศ.2571

ที่มา: การพัฒนาโครงข่ายทางหลวงในพื้นที่ภาคเหนือ สำนักแผนงาน กรมทางหลวง

รูปที่ 3.2-12 โครงการพัฒนาทางถนนในอนาคตของพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

■ งานพัฒนาทางหลวงชนบท

จากข้อมูลที่ได้รับจากกรมทางหลวงชนบท พบว่า ปัจจุบันพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังไม่มีแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตามข้อมูลจากสำนักงบประมาณ ปี พ.ศ. 2566 ได้รายงานแผนงานโครงการพัฒนาทางหลวงชนบทที่สำคัญในอนาคคตของพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 3 โครงการ ซึ่งประกอบด้วย งานก่อสร้างถนนและยกระดับชั้นทาง และงานยกระดับมาตรฐานทาง รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3.2-8

ตารางที่ 3.2-8 โครงการพัฒนาทางหลวงชนบทในอนาคตของพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2566

ลำดับ	ทางหลวง ชนบท	ช่วง	ระยะทาง (กม.)	ลักษณะโครงการ
1	มส.4011	แยก ทล.1194 - บ.ป่าเหว อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	3	ก่อสร้างถนนและยกระดับชั้นทาง
2	-	ถนนสาย บ.ละอูบ - ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย หน่วยย่อยป่าแป๋ อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน	6.7	ยกระดับมาตรฐานทาง
3	-	ถนนสาย บ.ละอูบ - บ.ห้วยผึ้ง อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน	4.134	ยกระดับมาตรฐานทาง

ที่มา: สำนักงบประมาณ พ.ศ.2566

3.2.2 ระบบคมนาคมขนส่งทางราง

เนื่องจากภูมิศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ไม่มาก และเป็นจังหวัดชายแดนติดกับประเทศพม่า ดังนั้นการเดินทางมาจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงมีเส้นทางที่จำกัด ไม่มีทางรถไฟ การเดินทางโดยรถไฟไปยังจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงจำเป็นต้องลงที่สถานีรถไฟในจังหวัดใกล้เคียงและเดินทางไปยังจังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยการเดินทางทางถนนต่อ

(1) สถานีรถไฟ

จังหวัดแม่ฮ่องสอนไม่มีสถานีรถไฟเนื่องจากไม่มีเส้นทางรถไฟผ่าน แต่สามารถเดินทางมาลงที่สถานีรถไฟเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ แล้วเดินทางด้วยถนนระยะทางประมาณ 300 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 มายังตัวจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้

(2) แผนงานและโครงการพัฒนาทางรางในอนาคต

ข้อมูลจากกลุ่มติดตามและประเมินผล กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมการขนส่งทางราง ปี พ.ศ. 2566 ได้สรุปสถานะความก้าวหน้าของโครงการระบบรางซึ่งเป็นการก่อสร้างรถไฟระหว่างเมือง มีจุดมุ่งหมายสำหรับพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบรางในภูมิภาคต่าง ๆ และเพิ่มขีดความสามารถด้านการให้บริการ สร้างความมั่นใจแก่ผู้ใช้บริการและนักลงทุน ตลอดจนส่งเสริมระบบรางให้เป็นโครงข่ายหลักในการเดินทาง พร้อมทั้งเชื่อมโยงการเดินทางและการขนส่งสินค้าครอบคลุมพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ

จำนวน 62 จังหวัด ซึ่งในการจัดทำแผนแม่บทฯ ได้มีการวางกรอบช่วงเวลาแผนการดำเนินงานการพัฒนาออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

- **ระยะเร่งด่วน** เป็นโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และโครงการที่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ภายใน 5 ปีแรกตามแผนแม่บทฯ (พ.ศ. 2560 - 2564)
- **ระยะกลาง** เป็นโครงการที่สามารถเริ่มดำเนินการก่อสร้างได้ในช่วงปีที่ 6 -10 ตามแผนแม่บทฯ (พ.ศ. 2565 - 2569)
- **ระยะยาว** เป็นโครงการที่จะเริ่มดำเนินการก่อสร้างภายหลังปีที่ 10 ตามแผนแม่บทฯ (พ.ศ. 2570 - 2579)

โดยแผนแม่บทการพัฒนาโครงข่ายรถไฟ 20 ปี ดังกล่าว ประกอบด้วยแผนงานในส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2-9 แผนแม่บทการพัฒนาโครงข่ายรถไฟ 20 ปี

1. แผนพัฒนาทางคู่ในโครงข่ายทางรถไฟปัจจุบัน จำนวน 17 โครงการ รวมระยะทาง 2,932 กิโลเมตร แบ่งเป็น
1.1 แผนระยะเร่งด่วน 7 โครงการ ระยะทาง 993 กิโลเมตร ได้แก่
(1) รถไฟฟ้าทางคู่ สายฉะเชิงเทรา - คลองสิบเก้า - แก่งคอย ระยะทาง 106 กิโลเมตร
(2) รถไฟฟ้าทางคู่ สายชุมทางถนนจิระ - ขอนแก่น ระยะทาง 187 กิโลเมตร
(3) รถไฟฟ้าทางคู่ สายประจวบคีรีขันธ์ - ชุมพร ระยะทาง 167 กิโลเมตร
(4) รถไฟฟ้าทางคู่ สายลพบุรี - ปากน้ำโพ ระยะทาง 148 กิโลเมตร
(5) รถไฟฟ้าทางคู่ สายมาบกะเบา - ชุมทางถนนจิระ ระยะทาง 132 กิโลเมตร
(6) รถไฟฟ้าทางคู่ สายนครปฐม - หัวหิน ระยะทาง 169 กิโลเมตร
(7) รถไฟฟ้าทางคู่ สายหัวหิน - ประจวบคีรีขันธ์ ระยะทาง 84 กิโลเมตร
1.2 แผนระยะกลาง 8 โครงการ ระยะทาง 1,549 กิโลเมตร ได้แก่
(1) รถไฟฟ้าทางคู่ สายปากน้ำโพ - เด่นชัย ระยะทาง 281 กิโลเมตร
(2) รถไฟฟ้าทางคู่ สายขอนแก่น - หนองคาย ระยะทาง 167 กิโลเมตร
(3) รถไฟฟ้าทางคู่ สายชุมทางถนนจิระ - อุบลราชธานี ระยะทาง 308 กิโลเมตร
(4) รถไฟฟ้าทางคู่ สายชุมพร - สุราษฎร์ธานี ระยะทาง 168 กิโลเมตร
(5) รถไฟฟ้าทางคู่ สายสุราษฎร์ธานี - ชุมทางหาดใหญ่-สงขลา ระยะทาง 321 กิโลเมตร
(6) รถไฟฟ้าทางคู่ สายชุมทางหาดใหญ่ - ปาดังเบซาร์ ระยะทาง 45 กิโลเมตร
(7) รถไฟฟ้าทางคู่ สายชุมทางศรีราชา - มาบตาพุด ระยะทาง 70 กิโลเมตร
(8) รถไฟฟ้าทางคู่ สายเด่นชัย - เชียงใหม่ ระยะทาง 189 กิโลเมตร
1.3 แผนระยะยาว 2 โครงการ ระยะทาง 390 กิโลเมตร ได้แก่
(1) รถไฟฟ้าทางคู่ สายชุมทางคลองสิบเก้า - อรัญประเทศ ระยะทาง 174 กิโลเมตร
(2) รถไฟฟ้าทางคู่ สายชุมทางหาดใหญ่ - สุไหงโกกลก ระยะทาง 216 กิโลเมตร
2. แผนพัฒนาโครงการทางรถไฟสายใหม่ขนาดราง 1 เมตร (Meter Gauge)

จำนวน 14 โครงการ รวมระยะทาง 2,357 กิโลเมตร แบ่งเป็น
2.1 แผนระยะเร่งด่วน 3 โครงการ ระยะทาง 836 กิโลเมตร ได้แก่
(1) สายเด่นชัย - เชียงของ ระยะทาง 323 กิโลเมตร
(2) สายบ้านไผ่ - นครพนม ระยะทาง 355 กิโลเมตร
(3) สายสุราษฎร์ธานี - ท่าแร่ ระยะทาง 158 กิโลเมตร
2.2 แผนระยะกลาง 4 โครงการ ระยะทาง 642 กิโลเมตร ได้แก่
(1) สายนครสวรรค์ - กำแพงเพชร - ตาก - แม่สอด ระยะทาง 256 กิโลเมตร
(2) สายกาญจนบุรี - บ้านภาษี (เชื่อมแหลมฉบัง) ระยะทาง 221 กิโลเมตร
(3) สายสงขลา - ปากบารา ระยะทาง 142 กิโลเมตร
(4) สายชุมทางบ้านภาษี - นครหลวง ระยะทาง 23 กิโลเมตร
2.3 แผนระยะยาว 7 โครงการ ระยะทาง 879 กิโลเมตร ได้แก่
(1) สายมาบตาพุด - ระยอง - จันทบุรี - ตราด ระยะทาง 197 กิโลเมตร
(2) สายอุบลราชธานี - ชื่องเม็ก ระยะทาง 87 กิโลเมตร
(3) สายกาญจนบุรี - บ้านพุน้ำร้อน ระยะทาง 36 กิโลเมตร
(4) สายนครสวรรค์ - บ้านไผ่ ระยะทาง 304 กิโลเมตร
(5) สายทับปุด - กระบี่ ระยะทาง 68 กิโลเมตร
(6) สายสุราษฎร์ธานี - ดอนสัก ระยะทาง 78 กิโลเมตร
(7) สายชุมพร - ระนอง ระยะทาง 109 กิโลเมตร
3. แผนพัฒนาโครงการรถไฟความเร็วสูงขนาดราง 1.435 เมตร (Standard Gauge)
จำนวน 8 โครงการ รวมระยะทาง 2,506 กิโลเมตร แบ่งเป็น
3.1 แผนระยะเร่งด่วน 4 โครงการ ระยะทาง 1,248 กิโลเมตร ได้แก่
(1) รถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา ระยะทาง 253 กิโลเมตร
(2) รถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - ระยอง ระยะทาง 260 กิโลเมตร
- ระยะที่ 1 ช่วงดอนเมือง - สุวรรณภูมิ - อุตะเภา ระยะทาง 220 กิโลเมตร
- ระยะที่ 2 ช่วงอุตะเภา - ระยอง ระยะทาง 40 กิโลเมตร
(3) รถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - พิษณุโลก ระยะทาง 380 กิโลเมตร
(4) รถไฟความเร็วสูง สายนครราชสีมา - หนองคาย ระยะทาง 355 กิโลเมตร
3.2 แผนระยะกลาง 2 โครงการ ระยะทาง 499 กิโลเมตร ได้แก่
(1) รถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - หัวหิน ระยะทาง 211 กิโลเมตร
(2) รถไฟความเร็วสูง สายพิษณุโลก - เชียงใหม่ ระยะทาง 288 กิโลเมตร
3.3 แผนระยะยาว 2 โครงการ ระยะทาง 759 กิโลเมตร ได้แก่
(1) รถไฟความเร็วสูงสายหัวหิน - สุราษฎร์ธานี ระยะทาง 424 กิโลเมตร
(2) รถไฟความเร็วสูงสายสุราษฎร์ธานี - ปาดังเบซาร์ ระยะทาง 335 กิโลเมตร

ที่มา: กลุ่มติดตามและประเมินผล กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมการขนส่งทางราง ปี พ.ศ. 2566

จากข้อมูลจากกลุ่มติดตามและประเมินผล กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมการขนส่งทางราง ปี พ.ศ. 2566 ซึ่งได้สรุปสถานะความก้าวหน้าของโครงการระบบรางโดยเป็นการก่อสร้างรถไฟระหว่างเมืองพบว่า ยังไม่มีโครงการพัฒนาและก่อสร้างทางรถไฟที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่โครงการจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.2.3 ระบบคมนาคมขนส่งทางอากาศ

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีท่าอากาศยาน 3 แห่ง ได้แก่

ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ที่ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในสังกัด กรมท่าอากาศยาน กระทรวงคมนาคม มีอาคารผู้โดยสารอยู่ 1 หลัง พื้นที่ 8,140 ตารางเมตร รองรับผู้โดยสารได้ 2,800 คนต่อวัน หรือ 1,022,000 คนต่อปี พร้อมลานจอดอากาศยานขนาด 18,300 ตารางเมตร รองรับเครื่องบินแบบเอทีอาร์ 72 ได้ 4 ลำ และมีลานจอดเฮลิคอปเตอร์ขนาด 506.25 ตารางเมตร อยู่ 3 ลานจอด มีสายการบินเปิดให้บริการ 1 บริษัท คือ บางกอกแอร์เวย์ส ให้บริการในเส้นทาง สุวรรณภูมิ-ลำปาง-แม่ฮ่องสอน ทั้งเที่ยวไป-กลับ

ท่าอากาศยานปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่เลขที่ 26 หมู่ 6 ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปัจจุบันไม่มีเที่ยวบินพาณิชย์ให้บริการแต่สนามบินยังเปิดให้บริการปกติ เครื่องบินตามภารกิจของทางหน่วยงานราชการ

ท่าอากาศยานแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ในเขตอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ใกล้เคียงกับโรงเรียนแม่สะเรียง "บริพัตรศึกษา" เป็นท่าอากาศยานในสังกัดกรมท่าอากาศยาน กระทรวงคมนาคม มีพื้นที่ประมาณ 195 ไร่ ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไม่มีอาคารผู้โดยสาร หรือสิ่งอำนวยความสะดวก มีทางวิ่งขนาดกว้าง 18 เมตร ยาว 750 เมตร ลานจอดอากาศยานขนาดกว้าง 30 เมตร ยาว 60 เมตร รองรับจำนวนเครื่องบินได้ 10 เที่ยวบินต่อวัน สามารถรองรับได้เฉพาะเครื่องบินขนาดเล็ก จำนวน 2 ลำ ปัจจุบันไม่มีเที่ยวบินพาณิชย์ให้บริการแต่ยังเปิดให้บริการปกติ เครื่องบินตามภารกิจของทางหน่วยงานราชการนามบิน

รูปที่ 3.2-13 ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน

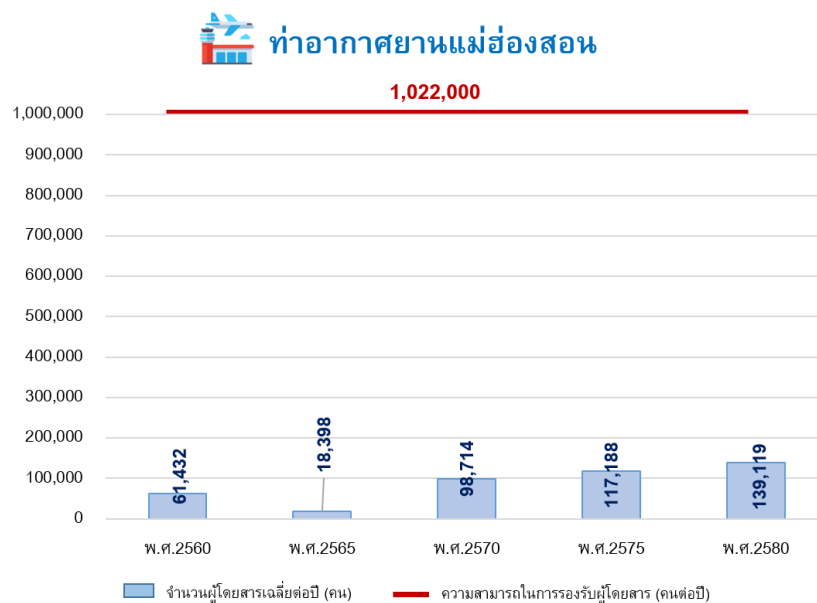

รูปที่ 3.2-14 ท่าอากาศยานปาย

รูปที่ 3.2-15 ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน

การประมาณการจำนวนผู้โดยสารของท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอนอนาคตของงานการศึกษาการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติแบบบูรณาการด้านคมนาคมและโลจิสติกส์ในระดับภูมิภาค โดยคาดการณ์ทุก ๆ 5 ปี (จาก ปี พ.ศ. 2560 ถึง ปี พ.ศ. 2580) เป็นเวลา 20 ปี พบว่า ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอนยังสามารถรองรับผู้โดยสารได้ในระยะ 20 ปี

รูปที่ 3.2-16 ประมาณการจำนวนผู้โดยสารของท่าอากาศยานนานาชาติแม่ฮ่องสอนในอนาคต

3.2.4 ระบบคมนาคมขนส่งทางน้ำ

ลักษณะทางภูมิประเทศของจังหวัดแม่ฮ่องสอนไม่มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน การสัญจรทางน้ำจึงไม่ได้อยู่ในตัวเลือกของรูปแบบการเดินทางในจังหวัด โดยประชาชนในพื้นที่นิยมรูปแบบการเดินทางทางถนนเป็นหลัก เพราะมีโครงข่ายที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม ส่งผลให้การสัญจรทางน้ำเป็นเพียงกิจกรรมนันทนาการระยะสั้น ๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เช่น การล่องแพชมธรรมชาติที่ปางอุ๋ง และการนั่งเรือเที่ยวชมบ้านรักไทย หมู่บ้านในสายหมอกที่คงความเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมจีนยูนนาน เป็นต้น

รูปที่ 3.2-17 กิจกรรมนันทนาการทางน้ำ

4. โครงสร้างสำคัญแบ่งตามประเด็นการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.1 เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด

แม่ฮ่องสอนเมืองแห่งความสุข ยกระดับคุณภาพชีวิต ด้วยเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

4.2 ตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนา

1. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ร้อยละ 5 ต่อปี (ฐานปี 2563 = 15,148 ล้านบาท)
2. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว ร้อยละ 5 ต่อปี (ฐานปี 2563 = 63,419 ล้านบาท)
3. ค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) เพิ่มขึ้น จากปี 63 = 0.5534 เป็น 0.6000

4.3 ประเด็นการพัฒนาจังหวัด

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 : การแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 : ยกระดับการบริหารจัดการอนุรักษ์ ป่าพุทธรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เติบโตอย่างยั่งยืน

ประเด็นการพัฒนาที่ 3: การยกระดับคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 :การพัฒนาอาชีพและรายได้

ประเด็นการพัฒนาที่ 5 : ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน

ประเด็นการพัฒนาที่ 6 : การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและความมั่นคงตามแนว

ชายแดน

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 การแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน	แผนงาน: แผนงานที่ 1 การพัฒนาเส้นทางคมนาคม แผนงานที่ 2 การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้านมีน้ำประปาที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน แผนงานที่ 3 ขยายระบบไฟฟ้าให้หมู่บ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ แผนงานที่ 4 การสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง แผนงานที่ 5 การขยายระบบสื่อสารโทรคมนาคมและสัญญาณอินเทอร์เน็ต
แนวทางพัฒนา	ตัวชี้วัด
- ยกระดับการพัฒนาเส้นทางคมนาคมสายหลัก (ทางหลวงแผ่นดิน) ให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานปลอดภัยลดระยะเวลาในการเดินทางเข้ามายังจังหวัดแม่ฮ่องสอน - พัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซม เส้นทางคมนาคมสายรองและเส้นทางสัญจรในชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยวให้มีสภาพดีและมีความปลอดภัย - ขยายเขตไฟฟ้าหรือส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทนให้ทุกหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน - พัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้านมีน้ำประปาที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน - ขยายสัญญาณโทรศัพท์ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ - ก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	- ร้อยละของระยะทางคมนาคมสายหลัก 1095, 108, 105, 1263 ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพและมาตรฐานปลอดภัยเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี - ร้อยละของหมู่บ้านที่ถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปีเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี - จำนวนหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้ (ปักเสาพาดสาย) พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 11 หมู่บ้านต่อปี - จำนวนหมู่บ้านที่มีแหล่งน้ำดิบเพียงพอ สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปีเพิ่มขึ้น อย่างน้อย 38 หมู่บ้านต่อปี - คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์อยู่ในเกณฑ์ดี (ค่าคะแนน > 70) - จำนวนหมู่บ้านที่ขยายสัญญาณประเภทดาวเทียมเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 12 หมู่บ้านต่อปี และจำนวนหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนประเภทสัญญาณ Mobil สัญญาณดาวเทียมเป็นสายไฟเบอร์ใยแก้วนำแสงเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 5 หมู่บ้านต่อปี - ร้อยละของความยาวพื้นที่ลุ่มเสี่ยง ได้รับการป้องกันการกัดเซาะเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 ยกระดับการบริหารจัดการอนุรักษ์ พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เติบโตอย่างยั่งยืน	แผนงาน: แผนงานที่ 1 การป้องกันแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันและฝุ่นละอองเชิงพื้นที่ แผนงานที่ 2 การจัดสรรที่ดินทำกิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการสร้างป่าสร้างรายได้ แผนงานที่ 3 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนงานที่ 4 การบริหารจัดการขยะแบบบูรณาการ
แนวทางพัฒนา	ตัวชี้วัด
1. เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ เพื่อควบคุมมลพิษในช่วงวิกฤตในระยะเร่งด่วน เพื่อควบคุมพื้นที่ที่มีปัญหาฝุ่นละอองโดยใช้กลไกการจัดการแบบเบ็ดเสร็จ (Single command) และการป้องกัน ลดการเกิดมลพิษที่ต้นทาง (แหล่งกำเนิด โดยมีแนวทางการดำเนินงานทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว 2. ป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินจากการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างไม่ถูกต้อง และการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ชุมชน (คทช.) ให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนเพิ่มขึ้น 3. การป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า การอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่า รวมทั้งสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และบริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีพื้นที่สีเขียว ให้เพิ่มขึ้น 4. การคัดแยกประเภทขยะตามแหล่งกำเนิด ลดปริมาณขยะและคัดแยกตามหลัก 3R การบริหาร จัดการขยะตามหลักวิชาการการรวบรวมและขนส่งไปจัดการ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึก ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมและการสร้างแรงจูงใจและสิทธิประโยชน์	1. ร้อยละของจุดความร้อน (Hotspot) ลดลงร้อยละ 20 ต่อปีหรือลดลง 2,250 จุดต่อปี 2. ร้อยละของค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) เกินมาตรฐานลดลงร้อยละ 10/ลดลง 5 วันต่อปี 3. ร้อยละของพื้นที่เผาไหม้ลดลง ร้อยละ 20 ต่อปี (เปรียบเทียบกับพื้นที่เผาไหม้ของจังหวัดที่เกิดขึ้นทั้งหมดในปีงบประมาณนั้น) 4. ร้อยละของการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ชุมชน (คทช.) ให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างร้อยละ 7 ต่อปี 5. ร้อยละของพื้นที่ป่าตามกฎหมายทั้งหมดคงสภาพร้อยละ 84.65 6. สัดส่วนปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้องต่อปริมาณขยะที่เกิดขึ้นเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10 ต่อปี

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 การยกระดับคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม	แผนงาน: แผนงานที่ 1 ประชาชนได้รับการบริการภาครัฐอย่างทั่วถึง และภาครัฐมีบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ แผนงานที่ 2 เด็ก เยาวชน และประชาชน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ
---	--

	แผนงานที่ 3 บุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรภาคี เครือข่าย เข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการ พัฒนาคุณภาพชีวิต
แนวทางพัฒนา	ตัวชี้วัด
1. มุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฆ่าตัวตาย การพัฒนาระบบบริการสาธารณสุข ระบบบริการทางแพทย์ฉุกเฉิน ระบบควบคุมโรคและภัยสุขภาพ งานอนามัยแม่และเด็ก รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพและยกระดับภาคีเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต 2. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนและประชาชน ในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการอ่านออกเขียนได้ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา พัฒนาศักยภาพผู้เรียน สู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตและส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกายแข็งแรงสมวัย 3. พัฒนาระบบการจัดสวัสดิการภาครัฐให้ทั่วถึง ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย และส่งเสริม พัฒนาที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก และจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	1. อัตราการฆ่าตัวตาย (ต่อแสนคน) ลดลง 1 ต่อแสนคน 2. ร้อยละของประชากรที่เจ็บป่วยเป็นผู้ป่วยในลดลงร้อยละ 0.3 ต่อปี 3. ร้อยละประชากรช่วงอายุ 15-59 ปี สามารถอ่านเขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.5 ต่อปี 4. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมชายหญิง ช่วงอายุ 15 ปี ขึ้นไปเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 0.37 ต่อปี 5. ร้อยละของประชาชนกลุ่มเปราะบางได้รับสวัสดิการภาครัฐเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี 6. จำนวนครัวเรือนของผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสที่มีที่อยู่อาศัยมั่นคงปลอดภัยเพิ่มขึ้นปีละ 380 ครัวเรือน

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 การพัฒนาอาชีพและรายได้	แผนงาน: แผนงานที่ 1 สร้างความมั่นคงทางอาหาร แผนงานที่ 2 ยกระดับการผลิตสินค้าการเกษตร และสินค้านอกภาคเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสู่มาตรฐานตลาดนำการผลิต แผนงานที่ 3 ขยายผลองค์ความรู้โครงการพัฒนาตามพระราชดำริโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการหลวง โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสู่ชุมชนเป้าหมาย แผนงานที่ 4 การยกระดับทักษะฝีมือแรงงานและผู้ประกอบการ แผนงานที่ 5 ส่งเสริมการค้า การลงทุน การค้าชายแดน และพัฒนาสินค้าบริการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชน
---	---

แนวทางพัฒนา	ตัวชี้วัด
- ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร การปศุสัตว์ การประมง ให้ชุมชนสามารถผลิตอาหาร ให้เพียงพอต่อการบริโภค ไม่พึ่งพาตลาดภายนอก และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร - ยกระดับรายได้เกษตรกร โดยการส่งเสริมการผลิตสินค้าด้านการเกษตร การส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของพื้นที่ และเพิ่มมูลค่าให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตสินค้า GI ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน และผลิตภัณฑ์สินค้าเด่น โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน - ส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและขยายผลโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการหลวง โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสู่ชุมชนเป้าหมาย - ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านอาชีพและฝีมือแรงงาน ส่งเสริมการมีงานทำ การสร้างรายได้ของแรงงานนอกระบบและในระบบ รวมถึงผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการเสริมทักษะในการทำงาน เพื่อการมีงานทำให้กับนักศึกษาและเยาวชน - พัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP และหมู่บ้าน OTOP นวัตกรรม วิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (C-POT) พัฒนาสินค้าของฝากของที่ระลึกและบริการ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชน	- จำนวนครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. คงเหลือไม่เกินร้อยละ 35 (ร้อยละ 35ของปีปัจจุบัน) - จำนวนแปลง/ฟาร์ม/ผลิตภัณฑ์เกษตรได้รับการรับรองมาตรฐานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี สินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ Geographical Indication (GI) (1 สินค้า/ปี) - ร้อยละของจำนวนครัวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพและรายได้ตามแนวพระราชดำริและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ร้อยละ 20 ต่อปี - ร้อยละประสิทธิภาพการผลิตของปัจจัยด้านแรงงาน (การทำงาน/รายได้) เพิ่มขึ้นร้อยละ 7 ต่อปี - ร้อยละเพิ่มขึ้นของการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP และวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 10 ต่อปี (45,682,520 บาทต่อปี)

ประเด็นการพัฒนาที่ 5 ส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน	แผนงาน: แผนงานที่ 1 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นิเวศธรรมชาติ และวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แผนงานที่ 2 พัฒนาระบบนิเวศและปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการท่องเที่ยว
แนวทางพัฒนา	ตัวชี้วัด
พัฒนา พื้นฟู อนุรักษ์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เกษตร สุขภาพ ชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตชาติพันธุ์	ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว ร้อยละ 3 ต่อปี (75.48 ล้านบาท)

2. พัฒนาศักยภาพชุมชน ผู้ประกอบการและบุคลากร ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีองค์ความรู้และทักษะเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานการท่องเที่ยวและบูรณาการความร่วมมือเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ 3. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ที่ดีด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนรวมทั้งส่งเสริมการจัดจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก หัตถกรรมพื้นบ้าน และการบริการของชุมชน รวมทั้งจัดทำเส้นทางเชื่อมโยงทั้งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดใกล้เคียง และเชื่อมโยงไปยังต่างประเทศ 4. พัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย รวมทั้งสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ให้เป็นที่รู้จักเพื่อตอบสนองต่อความต้องการนักท่องเที่ยวและสร้างทางเลือกของประสบการณ์ใหม่ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว 5. พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว	2. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว ร้อยละ 2 ต่อปี (12,110 คน) 3. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักท่องเที่ยว ร้อยละ 0.5 ต่อปี (10.12 บาท/คน) 4. ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาระบบนิเวศและปัจจัยแวดล้อมทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ปีละ 0.5 5. จำนวนชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยหรือโฮม ลอร์ด เพิ่มขึ้นปีละ 2 ชุมชน
---	--

ประเด็นการพัฒนาที่ 6 การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและความมั่นคงตามแนวชายแดน	แผนงาน: แผนงานที่ 1 ปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์และสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม แผนงานที่ 2 สร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน แผนงานที่ 3 ความมั่นคงภายใน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แผนงานที่ 4 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน
แนวทางพัฒนา	ตัวชี้วัด
1. ส่งเสริมการปกป้องสถาบัน การปรองดองสมานฉันท์ และส่งเสริมการดำเนินการของจิตอาสาและการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ 2. เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ายาเสพติด จัดระบบแรงงานต่างด้าว และการเสริมสร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน	1. จำนวนกิจกรรมจิตอาสาเสริมสร้าง ความปรองดองสมานฉันท์ (จังหวัด ปีละ 6 กิจกรรม,อำเภอ ปีละ 12 กิจกรรม เวลา 5 ปี รวมเป็น จังหวัด 30 กิจกรรม อำเภอ 420 กิจกรรม) 2. จำนวนผู้เข้ารับการอบรมสร้างจิตสำนึกต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่ประชาชนปีละ 300 ราย 3. ร้อยละที่ลดลงของการแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินร้อยละ 5 ต่อปี

3. สร้างระบบเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงสาธารณภัยและลดระดับความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินอันเนื่องมาจากสาธารณภัยและภัยพิบัติทางธรรมชาติ	4. จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลดลงปีละ 1 คนต่อประชากรแสนคน
4. สนับสนุนป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด การบำบัดฟื้นฟู ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การใช้ชุมชนบำบัดในการบำบัดฟื้นฟูผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และสนับสนุนการขยายผลโครงการร้อยใจรักษ์	5. ร้อยละของหมู่บ้านในพื้นที่เสี่ยงที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ รวมทั้งลดความสูญเสียทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลดลงร้อยละ 10 ต่อปี
5. เร่งรัดการกำหนดสถานะบุคคลตามกฎหมายและจัดทำข้อมูลทะเบียนบุคคลไร้สถานะที่อยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน	6. คงสถานะเดิมและจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชน ไม่พบปัญหา (ไม่มีผู้เสพและไม่มีผู้ค้า) เพิ่มขึ้นปีละ 12 หมู่บ้าน (รวม 5 ปี ครบทั้ง 421 หมู่บ้าน)
	7. จำนวนบุคคลที่ได้รับการแก้ไขปัญหายาเสพติดจากจำนวนผู้มีสิทธิยื่นขอสัญชาติและสถานะเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ปีละ 500 ราย

4.4 เป้าประสงค์

- ยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน โดยการสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก และเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจน โครงสร้างพื้นฐาน การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข การพัฒนาคน สังคม และการบริหารจัดการภาครัฐ
- สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
- อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเพณีวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

4.5 สรุปโครงการสำคัญแบ่งตามประเด็นการพัฒนา

โครงการที่	โครงการที่สำคัญ	งบประมาณรวม 2566-2570 (บาท)
ประเด็นการพัฒนาที่ 1 : การแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน		
1.1	โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเส้นทางคมนาคมสายหลัก ให้มีความสะดวกและปลอดภัยได้มาตรฐาน	554,632,000.00
1.2	โครงการก่อสร้างถนนสายรองเพื่อการสัญจรในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน	1,309,597,080.00
1.3	โครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำดิบ และขยายเขตจำหน่ายน้ำประปา	58,874,500.00
1.4	โครงการปรับปรุงระบบชลประทานจัดหาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทานเพื่อสนับสนุนพื้นที่การเกษตร และอุปโภคบริโภค	3,045,743,711.00
1.5	โครงการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกให้กับหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน	394,638,365.00
1.6	โครงการขยายเขตไฟฟ้าโดยการปักเสาพาดสาย (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค)	337,000,000.00

โครงการที่	โครงการที่สำคัญ	งบประมาณรวม 2566-2570 (บาท)
1.7	โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน	441,500,000.00
1.8	โครงการปรับเปลี่ยนระบบสื่อสารสัญญาณอินเตอร์เน็ตและขยายระบบสื่อสารโทรคมนาคมและสัญญาณอินเตอร์เน็ต	23,516,300.00
ประเด็นการพัฒนาที่ 2 : ยกระดับการบริหารจัดการอนุรักษ์ พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เติบโตอย่างยั่งยืน		
2.1	โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่าจังหวัดแม่ฮ่องสอน	247,282,780.00
2.2	โครงการสร้างป่าสร้างรายได้	127,804,269.00
2.3	โครงการเสริมสร้างโปงเทียมเพื่อเพิ่มแร่ธาตุอาหารเสริมที่จำเป็นสำหรับสัตว์ป่าและจัดสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กสำหรับสัตว์ป่าในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน	7,984,000.00
2.4	โครงการจัดสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam) เพื่อลดปัญหากล้งแล้งและฟื้นฟู บำรุงพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	24,000,000.00
2.5	โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่าแม่ฮ่องสอน	20,000,000.00
2.6	โครงการบูรณาการการมีส่วนร่วมของประชาชนภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	15,000,000.00
2.7	โครงการระบบการจัดการขยะ	47,000,000.00
ประเด็นการพัฒนาที่ 3 : การยกระดับคุณภาพชีวิตลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม		
3.1	โครงการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพมาตรฐานจังหวัดแม่ฮ่องสอน	175,853,460.00
3.2	โครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน	14,722,600.00
3.3	โครงการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม บนฐานวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น	56,932,178.00
3.4	โครงการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน	30,000,000.00
3.5	โครงการศูนย์วิวัฒน์ 3 GEN: C.A.R.E Center (Child Adult and Retire Evolution Center)	80,000,000.00
3.6	โครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยกลไกของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) ตามกระบวนการ UCCARE	10,173,170.00
3.7	โครงการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วมในชุมชน	8,000,000.00

โครงการที่	โครงการที่สำคัญ	งบประมาณรวม 2566-2570 (บาท)
3.8	โครงการพัฒนาอาสาสมัครเพื่อการออกกำลัง เล่นกีฬาและ นันทนาการ	56,512,500.00
ประเด็นการพัฒนาที่ 4 : การพัฒนาอาชีพและรายได้		
4.1	โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรให้กับประชาชนและ ครัวเรือนให้พอเพียงต่อการบริโภค	52,258,650.00
4.2	โครงการยกระดับการผลิตสินค้าการเกษตร และสินค้านอก ภาคเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสู่มาตรฐานตลาดนำการผลิต	286,644,000.00
4.3	โครงการศูนย์แปรรูปและพัฒนาสินค้าทางการเกษตรจังหวัด แม่ฮ่องสอน (Mae Hon Son OEM Center)	35,000,000.00
4.4	โครงการขยายผลองค์ความรู้ตามพระราชดำริ โครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริสู่ชุมชนเป้าหมายจังหวัดแม่ฮ่องสอน	33,101,800.00
4.5	โครงการสืบสาน รักษา ต่อยอด งานศิลปาชีพแม่ฮ่องสอน	28,519,900.00
4.6	โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) จังหวัดแม่ฮ่องสอน	1,064,190,430.00
4.7	โครงการอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนว พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง "โคก หนอง นา" แห่งน้ำใจ และความหวัง	3,029,700.00
4.8	โครงการพัฒนาพื้นที่ตามหลักทฤษฎีใหม่สู่ โคก หนอง นา โมเดล เพื่อฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทาง ชีวภาพของประชาชนพื้นที่สูง	12,520,000.00
4.9	โครงการส่งเสริมเพิ่มทักษะอาชีพและฝีมือแรงงานและ ผู้ประกอบการจังหวัดแม่ฮ่องสอน	6,048,000.00
4.10	โครงการแรงงานในโรงเรียน โรงเรียนในโรงงาน	384,000.00
4.11	โครงการขยายช่องทางตลาด สินค้าเกษตร เกษตรแปรรูป สินค้าเด่นและสินค้าอัตลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) และ สินค้าเศรษฐกิจยั่งยืน (BCG) จังหวัดแม่ฮ่องสอน	6,371,100.00
4.12	โครงการส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพด้านการตลาด ผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้	15,000,000.00
4.13	โครงการพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP หมู่บ้าน OTOP นวัตกรรม วิสาหกิจชุมชน และผลิตภัณฑ์ทาง วัฒนธรรมชุมชน (C-POT)	42,532,280.00
4.14	โครงการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชาติ พันธุ์ด้วยนวัตกรรมสร้างสรรค์	3,200,000.00
4.15	โครงการบริหารจัดการแพลตฟอร์มยกระดับคุณภาพชีวิต ครัวเรือนยากจน	2,400,000.00

โครงการที่	โครงการที่สำคัญ	งบประมาณรวม 2566-2570 (บาท)
ประเด็นการพัฒนาที่ 5 : ส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน		
5.1	โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสัญลักษณ์สำคัญจังหวัด แม่ฮ่องสอน	445,502,960.00
5.2	โครงการพัฒนา พื้นฟู อนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดแม่ฮ่องสอน	202,575,000.00
5.3	โครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนผู้ประกอบการและบุคลากรใน อุตสาหกรรมท่องเที่ยว จังหวัดแม่ฮ่องสอน	9,190,000.00
5.4	โครงการส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีด้านการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน	55,779,900.00
5.5	โครงการพัฒนา พื้นฟู แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน	364,058,000.00
5.6	โครงการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวกทางการท่องเที่ยวในเส้นทางและพื้นที่เป้าหมาย แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ	384,860,000.00
5.7	โครงการการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาและ บริหารจัดการการท่องเที่ยว และความปลอดภัยสำหรับ นักท่องเที่ยว	69,900,000.00
ประเด็นการพัฒนาที่ 6 : การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและความมั่นคงตามแนวชายแดน		
6.1	โครงการปกป้องสถาบันและพระมหากษัตริย์และสร้างความ ปรองดองสมานฉันท์	6,768,400.00
6.2	พัฒนาศักยภาพประชาชนในหมู่บ้านพัฒนาเพื่อเสริมสร้าง มั่นคงในระดับพื้นที่และหมู่บ้านชายแดนในจังหวัด แม่ฮ่องสอน	2,037,700.00
6.3	โครงการส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งแก่หมู่บ้านเพื่อ รักษาและสร้างความสงบเรียบร้อยในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน	36,328,500.00
6.4	โครงการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน	7,070,000.00
6.5	โครงการการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว อย่างเป็นระบบจังหวัดแม่ฮ่องสอน	597,600.00
6.6	โครงการการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาสัญชาติและ สถานะบุคคลจังหวัดแม่ฮ่องสอน	3,807,000.00
6.7	โครงการพัฒนาศักยภาพของระบบรักษาความปลอดภัย เพื่อ ความสงบเรียบร้อยตามพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ตอนในจังหวัด แม่ฮ่องสอน	6,968,000.00
6.8	โครงการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมจังหวัด แม่ฮ่องสอน	51,227,400.00

โครงการที่	โครงการที่สำคัญ	งบประมาณรวม 2566-2570 (บาท)
6.9	โครงการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน	15,453,700.00

4.6 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT)

จุดแข็ง(Strength): ปัจจัยภายใน

- S1 มีพื้นที่ตั้งอยู่ตะวันตกสุดของประเทศไทย ลงถึงจุดที่ 97 องศา 21 ลิปดา ตะวันออก
- S2 มีเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำขนาดใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเป็นพื้นที่ป่า 6.9 ล้านกว่าไร่ คิดเป็นร้อยละ 84.65
- S3 มีทุนทางวัฒนธรรมประเพณี ของชาวไทยเชื้อสายไทใหญ่และกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 9 ชาติพันธุ์ 13 กลุ่ม ที่มีเอกลักษณ์และยังคงดำรงสืบสานในวิถีชีวิตปัจจุบัน
- S4 มีภูมิประเทศที่สวยงาม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่หลากหลายกระจายอยู่ทุกอำเภอ จำนวน 216 แห่ง/กิจกรรม อาทิ พุงบัวตองและประเพณีปอยส่างลอง เป็นต้น มีรายได้จากการท่องเที่ยว (ก่อนโควิด) ปี พ.ศ. 2562 สูงถึง 5,300 ล้านบาท
- S5 มีภูมิประเทศแบบคาสต์ (หินปูน) ถ้ำที่งดงามมากกว่า 200 แห่ง มีการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ 32,000 ปีมาแล้ว และมีวัฒนธรรมโลงไม้จนถึงยุคปัจจุบัน
- S6 มีโครงการพัฒนาตามพระราชดำรินมากถึง 162 โครงการ
- S7 ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สงบสุข เป็นเมืองน่าอยู่ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- S8 มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาทุกอำเภอ มีจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน 5 แห่ง และมีท่าเลที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเนปิดอร์ เมืองหลวงใหม่ของประเทศเมียนมา 220 กิโลเมตร
- S9 มีพืชทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น กระเทียม ถั่วเหลือง ถั่วลายเสือ และมีพืชทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กาแฟ โกโก้ บุก
- S10 มีบ่อน้ำแร่ธรรมชาติ และแหล่งน้ำพุร้อน 12 แห่ง

จุดอ่อน (Weakness)

- W1 สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นทิวเขาสูงและป่าไม้ การเดินทางเข้าสู่แม่ฮ่องสอนต้องใช้ระยะเวลาที่นาน ประมาณ 4-5 ชั่วโมง เส้นทางที่เชื่อมต่อหมู่บ้านจำนวนมากรวมถึงเส้นทางไปยัง จุดผ่อนปรนการค้า และแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดส่วนมากยังเป็นถนนดินลูกรัง และยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- W2 การขยายเขตไฟฟ้ายังไม่เข้าถึงทุกหมู่บ้าน โดยมีหมู่บ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 94 หมู่บ้าน จาก 415 หมู่บ้าน
- W3 มีหมู่บ้านที่มีแหล่งน้ำดิบไม่เพียงพอ จำนวน 194 หมู่บ้าน (ข้อมูลการสำรวจจาก สก.)
- W4 บริการสาธารณสุข การศึกษา และบริการพื้นฐานของรัฐยังไม่ได้คุณภาพและไม่ทั่วถึง
- W5 สัญญาณสื่อสารยังไม่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ยังมีหมู่บ้านที่ยังไม่มีสัญญาณสื่อสาร จำนวน 62 หมู่บ้าน
- W6 มีข้อจำกัดด้านที่ดินทำกิน ยังคงมีความเสี่ยงในการบุกรุกป่าเพื่อขยายพื้นที่เกษตร
- W7 มีรายได้ต่ำ และมีสัดส่วนคนจนมากที่สุดในประเทศ คิดเป็นร้อยละ 25.26 และมีครัวเรือนเปราะบางในระบบ TPMAP 13,825 ครัวเรือน
- W8 การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญของจังหวัดแต่ฤดูกาลท่องเที่ยวมีระยะสั้น (3 - 4 เดือน) และค่อนข้างกระจุกตัว (อ.ปาย และ อ.เมือง)
- W9 ปัญหาหมอกควันไฟป่าจากการเผาป่าในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งมีใบไม้แห้ง วัสดุทางการเกษตรที่เป็นเชื้อเพลิง ปี พ.ศ. 2565 มีจุดความร้อนสะสมเกิดขึ้น 5,214 จุด
- W10 กลุ่มผู้เปราะบางและผู้ด้อยโอกาส ประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัยที่ไม่มั่นคง แข็งแรง จำนวน 1,882 ครัวเรือน
- W11 ขาดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ ป้ายบอกทาง ห้องน้ำสาธารณะ
- W12 มีการนำเข้าผลผลิตทางการเกษตรจากต่างจังหวัดจำนวนมาก
- W13 ขาดพื้นที่ทิ้งขยะและไม่มีการบริหารจัดการขยะที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ
- W14 มีพื้นที่ชุ่มน้ำเสี่ยงที่จะเกิดการกัดเซาะตลิ่งริมแม่น้ำความยาว 15,520 เมตร

โอกาส (Opportunity)

- O1 นโยบายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในการคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ประกอบกับการมี พรบ. ป่าไม้ และ พรบ.อุทยานฯ ซึ่งเป็นเครื่องมือควบคุมพื้นที่ป่า ทำให้พื้นที่ป่าไม้ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชคงสภาพความสมบูรณ์ต่อไป
- O2 นโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการปลูกป่า การจัดสรรที่ดินทำกิน (คทข.) เอื้อต่อการบริหารจัดการพื้นที่ป่าของจังหวัดในการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน ซึ่ง จ.มส.มีพื้นที่ดำเนินการ 20 พื้นที่ เนื้อที่รวม 69,558 ไร่

ได้รับอนุญาตแล้ว จำนวน 8 พื้นที่ เนื้อที่ 17,246 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.80 รอการพิจารณา
อนุญาตอีก 8 พื้นที่ จำนวน 33,010 ไร่

- O3 ยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำ ในการเติบโตอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 และแผนแม่บทการบริหารจัดการลุ่มน้ำสาละวิน) และนโยบายระดับต่าง ๆ มีส่วนทำให้การบริหารงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีทิศทางที่ชัดเจนบนพื้นฐานของความสมดุลและยั่งยืน
- O4 นโยบายการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (BSG Model)
- O5 รัฐบาลมีนโยบายป่าสงวนแห่งชาติ
- O6 เป็นหนึ่งในจังหวัดที่ได้รับการคัดเลือกให้อยู่ในเขตระเบียงเศรษฐกิจ Wellness ภาคเหนือ
- O7 รัฐบาลมีนโยบายมุ่งเน้นการจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม

อุปสรรค (Threat)

- T1 มีปัญหาฝุ่นควันข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ ทำให้ค่าฝุ่นละออง PM 2.5 ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนสูงขึ้นยากต่อการควบคุม
- T2 ภาวะเศรษฐกิจของโลกและประเทศ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้น เช่น น้ำมัน ไฟฟ้า เกิดปัญหาค่าครองชีพ
- T3 การเกิดภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ดินโคลนถล่ม โรคระบาดต่าง ๆ เช่น Covid - 19 เป็นต้น
- T4 การลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
- T5 ระเบียบกฎหมายไม่เอื้อต่อการพัฒนาและไม่สอดคล้องกับบริบทของ พื้นที่และวิถีชีวิต โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และป่าสงวนแห่งชาติ

5. การประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

5.1 การประชาสัมพันธ์ และการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชน

การประชาสัมพันธ์โครงการและการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการสร้างกระบวนการรับรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการศึกษา การจัดประชุมเพื่อประชาสัมพันธ์และดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชน มีรายการดังนี้

- 1) สัมมนาเพื่อแนะนำโครงการและรับฟังความคิดเห็น เป็นการจัดสัมมนาเพื่อแนะนำโครงการ และรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และตัวแทนภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการจัดการสัมมนาใน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี สกลนคร ขอนแก่น นครราชสีมา อุบลราชธานี เชียงใหม่ เชียงราย พิชณุโลก และนครสวรรค์ ในระหว่างวันที่ 18 - 28 กันยายน 2566 โดยมีเนื้อหาครอบคลุมพื้นที่ศึกษาทั้ง 9 กลุ่มจังหวัด
- 2) ประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จะจัดขึ้นในพื้นที่ศึกษาทุกจังหวัด เพื่อรับฟังข้อมูล ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของภาคส่วนการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานของ จังหวัด หน่วยงานภาคเอกชน และผู้ประกอบการที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทาง เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการประเมินผลการพัฒนา กำหนดประเด็นปัญหา และความต้องการของพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะ ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละรูปแบบการขนส่งและการเดินทางได้อย่างเป็นระบบ
- 3) สัมมนารับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นการจัดสัมมนาเพื่อนำเสนอความคืบหน้าของ โครงการ พร้อมรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการหรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และรวบรวมความต้องการของพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงาน
- 4) สัมมนาเพื่อชี้แจงและเผยแพร่ผลการศึกษา เป็นการจัดสัมมนาเพื่อชี้แจงและเผยแพร่ ผลการศึกษาโครงการ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานโดยดำเนินการหลังจาก สนช. ได้ให้ความเห็นชอบร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ (Draft Final Report) โดยจะดำเนินการจัดการ สัมมนาช่วงประมาณเดือนธันวาคม 2567 ถึงเดือนมกราคม 2568

5.2 การประชุมกลุ่มย่อย

เนื่องจากคุณลักษณะและอัตลักษณ์ของกลุ่มพื้นที่จังหวัด ในแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลสถานภาพ ศักยภาพ โอกาสการพัฒนา และปัญหาอุปสรรค ประกอบการประเมินผลการพัฒนา กำหนดประเด็นปัญหา และความต้องการของพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะยุทธศาสตร์การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานการคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละรูปแบบการขนส่ง และการเดินทางได้อย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาประเภทสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่สำคัญ ที่ผลิตในจังหวัด ปริมาณและช่วงเวลาการผลิต รูปแบบและราคาค่าขนส่ง และจุดหมายปลายทางของการขนส่ง
- 2) เพื่อศึกษากิจกรรมการค้าการลงทุน และการเดินทางเพื่อดำเนินกิจกรรมดังกล่าว
- 3) เพื่อศึกษาปริมาณนักท่องเที่ยว จุดหมายปลายทาง และพฤติกรรมการเดินทาง การเข้าพักและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
- 4) เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานรัฐและเอกชน ในกิจการการขนส่งและโลจิสติกส์ของจังหวัด
- 5) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และโอกาสพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดจากกิจกรรมในข้อ 1 - 3 รวมทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหาร ผู้แทนระดับจังหวัดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานจังหวัด พาณิชย์จังหวัด พลังงานจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เป็นต้น
- 2) ผู้บริหาร ผู้แทนภาคเอกชน เช่น สภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวจังหวัด สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น
- 3) ผู้บริหาร ผู้แทนกลุ่มธุรกิจ สถานประกอบการ เช่น ผู้ประกอบการด้านเกษตรกรรม ผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการด้านขนส่งและโลจิสติกส์ ผู้ประกอบการโรงแรม และผู้ประกอบการท่องเที่ยว ข้อมูลสรุปแสดงดังตารางที่ 5.2-1

ตารางที่ 5.2-1 กลุ่มเป้าหมายในการเชิญประชุมกลุ่มย่อย

หน่วยงาน 16 กลุ่มเป้าหมายหลัก	
1. ผู้ว่าราชการจังหวัด	2. สำนักงานจังหวัด
3. พาณิชย์จังหวัด	4. พลังงานจังหวัด
5. อุตสาหกรรมจังหวัด	6. ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด
7. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	8. เกษตรจังหวัด
9. โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	10. สภาเกษตรกร
11. สภาอุตสาหกรรม	12. สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
13. สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว	14. หอการค้าจังหวัด
15. YEC จังหวัด	16. นายด่านศุลกากร
หน่วยงานภาคเอกชน กลุ่มธุรกิจ สถานประกอบการ	
1. ด้านเกษตรกรรม	2. ด้านอุตสาหกรรม
3. ด้านขนส่งและโลจิสติกส์	4. ด้านการท่องเที่ยว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบภาพรวมโครงการ ขอบเขตการศึกษา กรอบแนวคิดการพัฒนาของโครงการ รวมทั้งแผนการดำเนินการศึกษาโครงการและระยะเวลาในการดำเนินงาน
- 2) กลุ่มเป้าหมายได้ร่วมแลกเปลี่ยน ให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อการศึกษาของโครงการ และแนวคิดทิศทางการพัฒนาโครงการ ในพื้นที่ต่าง ๆ
- 3) คณะผู้ศึกษาได้รับข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น และประเด็นที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ไปพิจารณาประกอบในการศึกษาและแนวคิด เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาโครงการอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ และยกระดับศักยภาพการพัฒนาต่อไป
- 4) สามารถสรุปข้อมูลประเภทสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่สำคัญที่ผลิตในจังหวัด ปริมาณ และช่วงเวลาผลิต รูปแบบ ราคาค่าขนส่ง และจุดหมายปลายทางของการขนส่ง ซึ่งเป็นการสรุปข้อมูลจากทั้งที่ได้จากการทบทวน รวบรวม และนำไปตรวจสอบและยืนยันร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละจังหวัดของพื้นที่ศึกษา
- 5) สามารถสรุปกิจกรรมการค้าการลงทุนและการเดินทางของผู้เดินทางของพื้นที่แต่ละจังหวัด
- 6) สามารถสรุปข้อมูลภาพรวมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ปริมาณนักท่องเที่ยว จุดหมายปลายทาง พฤติกรรมการเดินทาง การเข้าพัก และการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว/นักท่องเที่ยว
- 7) สามารถสรุปความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละจังหวัดที่มีต่อโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมในพื้นที่ศึกษา และแผนงาน/โครงการพัฒนาด้านคมนาคมในพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวิเคราะห์โครงการ/แผนงานพัฒนาที่จำเป็นและเหมาะสมในการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมให้เชื่อมโยงพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจ GMS ต่อไป

- 8) สามารถสรุปบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานรัฐและเอกชนต่อโครงการ/แผนงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านขนส่งและโลจิสติกส์ของจังหวัดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ
- 9) สามารถสรุปโครงการ/แผนงานพัฒนาที่เกี่ยวข้อง จากความต้องการกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา ด้านคมนาคมของจังหวัดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิด การเชื่อมโยงกับระเบียงเศรษฐกิจภายใต้กรอบ GMS จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาใช้ในการวิเคราะห์โครงการ/แผนงานพัฒนาที่จำเป็นและเหมาะสมในการพัฒนาโครงข่าย คมนาคมให้เชื่อมโยงพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจ GMS ต่อไป
- 10) สามารถสรุปข้อมูลปัญหา อุปสรรค และโอกาสพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวบนพื้นฐานใน การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมของจังหวัดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือให้ สามารถเชื่อมโยงกับระเบียงเศรษฐกิจภายใต้กรอบ GMS รวมทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ
- 11) สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ของแต่ละจังหวัดมาประกอบการ วิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือในด้านการ เศรษฐกิจและการท่องเที่ยว
- 12) สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ของแต่ละจังหวัดมาประกอบ วิเคราะห์เพื่อจัดลำดับความจำเป็นสำหรับโครงการ/แผนงานพัฒนาโครงข่ายคมนาคมของพื้นที่ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือในด้านการเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวต่อไป
- 13) ทราบถึงข้อมูลศักยภาพ โอกาสการพัฒนาและปัญหาอุปสรรค สามารถกำหนดประเด็นปัญหาและ ความต้องการของพื้นที่ได้ เพื่อกำหนดฉลากทัศน์ที่ 3 พิจารณาจากการให้น้ำหนักเป้าหมายสำคัญ ของผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยนำคะแนนความคิดเห็นที่ผู้เข้าร่วมประชุม กลุ่มย่อยในแต่ละจังหวัดให้ไว้สำหรับการพัฒนาภาคเศรษฐกิจ 5 ด้าน แล้วเสนอยุทธศาสตร์ฯ พัฒนาตามการตื่นตัวของพื้นที่
- 14) ทราบถึงปัญหาและความต้องการโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์ในพื้นที่
- 15) ทราบถึงแหล่งข้อมูลเพื่อประสานงานสำหรับข้อมูลเชิงลึกในด้านการขนส่ง สำหรับ จุดต้นทาง - ปลายทาง รวมถึงสัดส่วนการกระจายตัวของสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม
- 16) ทราบถึงความต้องการเพิ่มเติมของผู้ประกอบการในการปรับเปลี่ยนมาใช้รูปแบบการขนส่งทาง รางในอนาคต

5.3 ข้อมูลเพิ่มเติม

ที่ปรึกษาจะดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีอย่างต่อเนื่องทุกเดือนตลอดโครงการและจะประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมเมื่อมีประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และอื่น ๆ ได้รับทราบ และเข้าใจข้อมูลโครงการ พร้อมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น โดยจัดทำเว็บไซต์ <https://www.modelgms-ne-n.com/> ดังตัวอย่างในรูปที่ 5.3-1 เพื่อเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์โครงการ รวมทั้ง Facebook ตาม QR Code ในรูปที่ 5.3-2

รูปที่ 5.3-1 ภาพตัวอย่างเว็บไซต์ของโครงการ

รูปที่ 5.3-2 QR Code Facebook ของโครงการ

หน่วยงานเจ้าของโครงการ

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

สำนักส่งเสริมระบบการขนส่งและจราจรในภูมิภาค

เลขที่ 35 ถนนเพชรบุรี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี

กรุงเทพมหานคร

โทรศัพท์: 0-2215-1515 ต่อ 3041, 3042, 3045

โทรสาร: 02 215 3526

กลุ่มบริษัทที่ปรึกษา

บริษัท โชติจินดา คอนซัลแตนท์ จำกัด

เลขที่ 1473/4 อาคารโชติจินดา ซอยพัฒนาการ 31/1

ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง

กรุงเทพมหานคร 10250

โทรศัพท์: 0-2318-7235

โทรสาร: 02-318-7236

อีเมล: chotichinda@chotichinda.com

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เลขที่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่ 50200

โทรศัพท์: 053-941-300

โทรสาร: 053-217-143

อีเมล: contact@cmu.ac.th

บริษัท ดีเคด คอนซัลแตนท์ จำกัด

เลขที่ 1199 อาคารปิยวรรณ ชั้น 8 ถนนพหลโยธิน

แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์: 0-2619-9931

โทรสาร: 0-2619-9932

อีเมล: dc@decade.co.th